

NOSTE-ohjelman vuosiraportti 2005

Opetusministeriön julkaisuja 2006:33

NOSTE

NOSTE-ohjelman vuosiraportti 2005

Opetusministeriön julkaisuja 2006:33

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö / Undervisningsministeriet

Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto / Utbildnings- och forskningspolitiska avdelningen

PL / PB 29, 00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi>

<http://www.minedu.fi/julkaisut>

Taitto / Ombrytning: Teija Metsänperä

Yliopistopaino / Universitetstryckeriet 2006

ISBN 952-485-200-4 (nid.)

ISBN 952-485-201-2 (PDF)

ISSN 1458-8110

Opetusministeriön julkaisuja / Undervisningsministeriets publikationer 2006:33

Tiivistelmä

Aikuisten koulutustason kohottamisohjelman eli Noste-ohjelman tarkoituksena on parantaa enintään perusasteen tutkinnon suorittaneiden aikuisten työelämässä pysymistä ja urakehitystä, lieventää suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymisen aiheuttamaa työvoimavajausta ja vaikuttaa työllisyysasteeseen.

Noste-ohjelman tavoitteeseen pyritään kannustamalla ohjelman piiriin kuuluvien henkilöiden hakeutumista koulutukseen sekä parantamalla heidän mahdollisuuksiaan päästä ammatilliseen koulutukseen suorittamaan tutkinto tai tutkinnon osa tai tietotekniikan opintoihin sekä tukemalla kesken jääneen peruskoulun ja lukion loppuun suorittamista.

Ohjelman kohteena ovat henkilöt, jotka koulutuksen alkamisvuonna ovat 30-59-vuotiaita eivätkä ole suorittaneet perusasteen jälkeistä tutkintoa sekä 25-59-vuotiaat, joiden perusasteen opinnot ovat jääneet kesken. Ohjelma kohdistuu pääsääntöisesti työssä käyviin palkansaajiin ja yrittäjiin.

Ohjelman tavoitteiden toteuttamisessa noudatetaan kolmikantaperiaatetta, joka tukee ja edistää opiskelijoiden hakeutumista koulutukseen sekä koulutuksen toteutusta työpaikoilla ja työyhteisöissä.

Vuoden 2005 talousarviossa oli opetusministeriön pääluokassa 26 milj. euron määräraha ja lisätalousarviossa 2 milj. euroa Noste-ohjelman erityisrahoitusta varten.

Vuonna 2003 alkanut Noste-ohjelma, joka jatkuu vuoden 2009 loppuun asti, on edennyt myös vuonna 2005 ohjelmalle asetettujen tavoitteiden suunnassa, mutta hieman ennakoitua hitaammassa tahdissa. Noste-ohjelman avulla oli vuoden 2005 loppuun mennessä aloittanut opiskelunsa yhteensä 12 176 opiskelijaa, joista vuonna 2005 koulutuksen aloitti 5 156 opiskelijaa. Tämä vastasi suurin piirtein edellisenä vuonna aloittaneiden opiskelijoiden määrää. Sen sijaan opiskelijatyövuosien määrä kasvoi vuoden 2004 1 262 opiskelijatyövuodesta vuonna 2005 2 000 opiskelijatyövuoteen. Tutkintoja ja osatutkintoja

vuonna 2005 suoritettiin 3 111. Noste-ohjelman ansiosta koulutuksessa aliedustettuna ollut matalan pohjakoulutuksen saanut aikuisryhmä on siis kasvattanut osuuttaan aikuis-koulutuksessa.

Pääosa Noste-opiskelijoista vuonna 2005 opiskeli oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa. Oppisopimuskoulutuksena opiskelun aloitti 6,5 % opiskelijoista ja työttömiä Noste-opiskelijoita oli keskimäärin 7 %. Yrittäjien osuus koulutuksen aloittaneista oli vain 3,5 %.

Aktiivisuusaste Noste-ohjelman hyödyntämisessä oli maakunnittain melko vaihteleva.

Noste-opiskelijoista ikäryhmässä 30–49 -vuotiaat vuonna 2005 70 % suoritti ammatillisia tutkintoja, kun taas yli 55-vuotiaiden opiskelu painottui (68 %) tietokoneen ajokorttitutkinnon suorittamiseen. Kaikkiaan 41 % opiskelun aloittaneista suoritti tietotekniikan ajokorttitutkintoja. Seuraavina suosituimmuusjärjestyksessä olivat tekniikan ja liikenteen alat (16 %), sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala (15 %) sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousala (13 %). Koulutusalat painottuivat alueittain elinkeinoelämän rakenteen mukaan.

Noste-ohjelmaan liittyvien tutkimusten mukaan Noste-ohjelman koulutuksilla on ollut myönteisiä vaikutuksia arvioitaessa asiaa sekä koulutuksessa olleiden työntekijöiden että työnantajien näkökulmasta. Koulutuksen vaikutuksina on koettu ammattitaidon, työmotivaation ja sitoutumisen lisääntymistä.

Oppilaitoskentässä Noste-ohjelma on haastanut koulutuksen järjestäjiä luomaan uudenlaisia toimintamalleja, joilla on käyttöä Noste-ohjelman ulkopuolellakin. On kehitelty uusia käytäntöjä Noste-ryhmän tavoittamiseksi koulutukseen (hakeva toiminta) sekä monitasoisista, alueellista ja poikkihallinnollista verkostotoimintaa.

Sammandrag

Syftet med programmet för höjande av utbildningsnivån hos vuxna, Kunskapslyftet, är att förbättra möjligheterna för vuxna som avlagt examen på högst grundnivå att stanna kvar i arbetslivet och att förbättra deras karriärutveckling, lindra arbetskraftsunderskottet till följd av att de stora åldersklasserna går i pension samt påverka sysselsättningsnivån.

Syftet skall uppnås genom att sporra personer som omfattas av programmet att söka sig till utbildning samt att förbättra deras möjligheter att komma in på yrkesutbildning för att avlägga en examen eller en del av en examen eller att börja studera datateknik och genom att stödja fullföljandet av oavslutade grundskole- och gymnasiestudier.

Målgruppen för programmet är sådana personer som det år utbildningen inleds är i åldern 30–59 år och inte har avlagt någon examen efter grundnivå samt personer i åldern 25–59 år som har avbrutit sina studier på grundnivå. Programmet riktar sig främst till arbetande löntagare och företagare.

I arbetet mot målen för programmet iakttas trepartsprincipen, som stöder och bidrar till att personer söker sig till utbildning samt främjar genomförandet av utbildningen på arbetsplatserna.

I budgeten för 2005 fanns under undervisningsministeriets huvudtitel ett anslag på 26 milj. euro och i tilläggsbudgeterna 2 milj. euro för specialfinansieringen av programmet Kunskapslyftet.

Programmet Kunskapslyftet, som pågår till slutet av 2009, framskred också 2005 i riktning mot de uppställda målen men i något långsammare takt än väntat. Fram till utgången av 2005 hade sammanlagt 12 176 personer börjat studera med hjälp av Kunskapslyftet. Av dem inledde 5 156 personer sina studier 2005. Det var i stort sett samma antal som föregående år. Däremot ökade antalet studerandeårsverken från 1 262 år 2004 till 2 000 år 2005. År 2005 avlades 3 111 examina och delexamina. Den vuxen-

grupp som har fått en låg grundutbildning och har varit underrepresenterad i utbildning har således tack vare Kunskapslyftet ökat sin andel i vuxenutbildningen.

Största delen av dem som studerade inom Kunskapslyftet 2005 gjorde det vid en läroanstalt medan 6,5 % inledde sina studier i form av läroavtalsutbildning. I medeltal 7 % var arbetslösa. Företagarnas andel av dem som började studera var endast 3,5 %. Aktivitetsgraden i utnyttjandet av programmet varierade rätt mycket landskapsvis.

År 2005 avlade 70 % av Kunskapslyftets studerande i åldersgruppen 30–49 år yrkesexamina, medan de som var över 55 år mest studerade för datakörkortsexamen (68 %). Sammanlagt 41 % av dem som hade inlett sina studier avlade datakörkortsexamina. Därefter populärast var teknik och kommunikation (16 %), social-, hälso- och idrottsområdet (15 %) samt turism-, kosthålls- och ekonomibranschen (13 %). De regionala prioriteringarna i fråga om utbildningsområdena motsvarade näringslivets struktur.

Enligt de undersökningar som har gjorts i anslutning till programmet har utbildningarna inom Kunskapslyftet haft en positiv inverkan då saken har bedömts såväl ur de studerande arbetstagarnas som ur arbetsgivarnas perspektiv. Utbildningen har upplevts leda till ökad yrkeskunskap, arbetsmotivation och engagemang.

Inom läroanstaltsutbildningen har Kunskapslyftet utmanat utbildningsanordnarna att skapa nya verksamhetsmodeller, som också kan användas utanför programmet. Ny praxis har skapats för att nå målgruppen för Kunskapslyftet (uppsökande verksamhet). Dessutom har regional och förvaltningsövergripande nätverksverksamhet skapats på många nivåer.

Sisältö

1	Yleiskuvaus	8
2	Aikuisten koulutustason kohottamisohjelman rahoitus	10
1.1	Valtionosuusrahoitus	10
2.2	Valtionavustus	10
2.3	Ohjelman toteutusta tukevat muut rahoitukset	11
3	Ohjausryhmä	12
3.1	Ohjausryhmän tehtävät ja kokoonpano	12
3.2	Ohjausryhmän toiminta	13
4	Lääninhallitusten toiminta Noste-ohjelmassa	14
5	Noste-ohjelma työministeriön hallinnonalalla	16
6	Keskitetty tiedotustoiminta	18
6.1	Valtakunnallista tiedotusta	18
6.1.1	<i>Noste-materiaalit</i>	18
6.1.2	<i>Internet-tiedottaminen</i>	19
6.1.3	<i>Seminaarit, näyttelyt, luennot ja neuvonta</i>	19
6.1.4	<i>Kampanjat ja lehdistötiedotus</i>	19
7	Yhteistyö muiden valtakunnallisten hankkeiden kanssa	20
8	Seurannan ja arvioinnin organisointi	22
9	Noste-ohjelman hankkeet ja hankeverkostot vuonna 2005	24
10	Noste-hankkeita tukevat kouluttajakoulutukset ja tilaisuudet	26
11	Noste-kohderyhmä valtionosuusrahoitteisessa tutkintoon valmistavassa ammatillisessa koulutuksessa ja tutkintotavoitteisessa työvoimakoulutuksessa ja lukiossa vuosina 2002–2004	27
12.1	Koulutuksen aloittaneet opiskelijat	30
12.2	Suoritettuja opiskelijatyövuosia, tutkintoja ja osatutkintoja	34
12.3	Noste-valtionavustusten suuntautuminen eri toimenpiteille	36
13	Hakeva toiminta	38
14	Arviointia Noste-ohjelman toteutumisesta vuonna 2005	40
	Lähteet	46
	Liitteet	47

1 Yleiskuvaus

Vuosina 2003–07 toteutettavan aikuisten koulutustason kohottamisohjelman, Noste-ohjelman, tarkoituksena on parantaa enintään perusasteen tutkinnon suorittaneiden työelämässä pysymistä ja urakehitystä, lieventää suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymisen aiheuttamaa työvoimavajausta ja vaikuttaa työllisyysasteeseen.

Noste-ohjelman tavoitteeseen pyritään

- edistämällä ohjelman piiriin kuuluvien henkilöiden hakeutumista koulutukseen tiedotuksella ja muulla hakevalla toiminnalla¹ (rahoittamalla opintoihin hakeutumista edistäviä toimia erityisrahoituksella)
- parantamalla heidän mahdollisuuksiaan päästä tavanomaisesti rahoitettuun ammatilliseen koulutukseen sekä
- lisäämällä erityisrahoituksella heille tarjolla olevia ammatillisen koulutuksen ja tietokoneen ajokorttikoulutuksen opiskelijapaikkoja sekä
- lisäämällä erityisrahoituksella heille tarjolla olevia opiskelun tukitoimia yleissivistävässä ja ammatillisessa koulutuksessa.

¹ Hakevalla toiminnalla pyritään lisäämään ihmisten tietoa tutkinnon suorittamis- ja koulutusmahdollisuuksista ja herättämään kiinnostusta oman osaamisen kehittämiseen. Keskeinen toimintatapa on oppilaitosten ulkopuolelle jalkautuminen. Kun hakevan toiminnan kohteena on työssäkäyvä väestö, toiminta suuntautuu työpaikkojen kautta yksittäisiin henkilöihin. Hakeva toiminta tapahtuu pääosin henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa ja siinä on samoja elementtejä kuin tiedotuksessa, neuvonnassa, konsultoinnissa ja ohjauksessa. Hakeva toiminta voi olla osa laajempaa aikuiskoulutuksen työyhteisöihin suuntaamaa kehittämis- ja palvelutoimintaa.

Ohjelman kohteena ovat henkilöt, jotka koulutuksen alkamisvuonna ovat 30–59-vuotiaita eivätkä ole suorittaneet perusasteen jälkeistä tutkintoa. Heille tarjotun ammatillisen koulutuksen tavoitteena on tutkintojen tai niiden osien suorittaminen. Opiskelun tukitoimiin myönnettävä avustus perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen on tarkoitettu henkilöille, jotka koulutuksen alkamisvuonna ovat 25–59-vuotiaita.

Ohjelmaa toteutetaan opetusministeriön ja työministeriön toimialalla. Ohjelman tavoitteiden toteutumiselle on tärkeää noudattaa kolmikantaperiaatetta, joka tukee ja edistää opiskelijoiden hakeutumista koulutukseen sekä koulutuksen toteutusta työpaikoilla ja työyhteisöissä. Monitasoinen alueellinen ja poikkihallinnollinen verkostotoiminta haastaa koulutuksen toteuttajia uudenlaisten toimintamallien luomiseen.

Vuoden 2005 talousarviossa oli opetusministeriön pääluokassa 26 milj. euron määräraha ja lisätalousarviossa 2 milj. euroa edellä mainittua erityisrahoitusta varten. Määrärahan käyttöä sääтели valtioneuvoston 27.1.2005 antama asetus 42/2005 aikuisten koulutustason kohottamiseen myönnettävästä valtionavustuksesta (Liite 1).

2 Aikuisten koulutus- tason kohottamis- ohjelman rahoitus

Opetusministeriön toimialalla rahoitus ohjelman toteuttamiseen muodostuu kahdesta pääosasta: valtionosuusrahoituksesta ja valtionavustuksesta.

2.1 Valtionosuusrahoitus

Toisen osan muodostaa valtionosuusrahoitteisen ammatillisen lisäkoulutuksen suuntaaminen ohjelman piiriin kuuluville henkilöille. Opetusministeriö on päätöksissään 199/430/2004 ja 156/430/2004, joilla se mitoitti vuonna 2005 ammatillista lisäkoulutusta ja oppisopimuskoulutuksena toteutettavaa ammatillista lisäkoulutusta, kehottanut koulutuksen järjestäjiä kiinnittämään erityistä huomiota vähiten koulutusta saaneen ryhmän koulutukseen pääsymahdollisuuksiin.

Ohjelman piiriin kuuluvia henkilöitä voidaan luonnollisesti ohjata oppisopimuskoulutuksena toteutettavaan ammatilliseen peruskoulutukseen, jonka järjestämiselle valtionosuusrahoituksella ei ole määrällisiä rajoituksia.

2.2 Valtionavustus

Toisen osan muodostavat lääninhallitusten myöntämät avustukset, jotka sisältyvät vuoden 2005 talousarvion

momenttiin 29.69.34. Momentilla oli 26 milj. euroa. Tämän lisäksi lisätalousarviossa ohjelman käyttöön oli osoitettu 2 milj. euroa. Rahoituksen käyttöä sääteli asetus aikuisten koulutustason kohottamiseen myönnettävästä valtionavustuksesta (42/2005). Asetuksen mukaan avustuksia voidaan myöntää

- koulutuksen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen: ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot ja niiden osat sekä kansalliset tai eurooppalaiset tietokoneen ajokortit ja niiden osat
- opiskelun tukitoimiin, mm: opiskeluvalmiuksia parantavat opinnot, välineaineopinnot, opinto-ohjaus, opintojen ja opiskelun henkilökohtaistaminen
- opintoihin hakeutumista edistäviin toimiin, mm: hakeva toiminta, tiedotus ja ohjaus.

Asetuksen 42/2005 mukaan valtionavustuksella voidaan järjestää ammatti- ja erikoisammattitutkintoon tähtäävää koulutusta ja tutkintotilaisuuksia sekä oppilaitosmuotoisena että oppisopimusmuotoisena koulutuksena.

Valtionavustuksella rahoitettavat opiskelun tukitoimet voivat kohdistua myös valtionosuusrahoitteiseen ammatilliseen tutkintoon tähtäävään koulutukseen sekä perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen tai kesken jääneiden lukio-opintojen loppuun suorittamiseen.

Vuoden 2005 määrärahalla arvioitiin voitavan järjestää koulutusta 8000 koulutuksen aloittajalle, joista 5500 olisi ammatilliseen tutkintoon tai tutkinnon osaan valmistavassa koulutuksessa ja 2500 tietokoneen ajokorttikoulutuksessa. Tämän lisäksi lisäbudjettiin tulleella 2 miljoonalla eurolla tavoitteena oli saavuttaa 500 opiskelijaa.

2.3 Ohjelman toteutusta tukevat muut rahoitukset

Rahoitusta varattiin lisäksi projektipäällikön ja projektiassistentin palkkaus- ja toimintakuluihin, tiedotukseen sekä seurantaan ja tutkimukseen (momentti 29.69.25). Tiedotukseen, seurantaan ja tutkimukseen käytettiin 450 694 euroa.

Momentilta 29.69.22.1 *Ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön opetus- ja muun henkilöstön lisäkoulutusohjelmat* rahoitettiin 202 850 eurolla lisäkoulutus- ja seminaaritulaisuuksia, joita järjestettiin valtakunnallisina tilaisuuksina, alueellisina sekä hankekohtaisina tilaisuuksina.

3 Ohjausryhmä

3.1 Ohjausryhmän tehtävät ja kokoonpano

Opetusministeriö asetti 24.1.2003 aikuisten koulutustason kohottamisohjelmaa varten ohjausryhmän. Ryhmän tehtäväksi tuli

- 1 ohjata aikuisten koulutustason kohottamisohjelman toteuttamista, seuranta ja arviointia ja tehdä aloitteita ohjelman kehittämiseksi;
- 2 koordinoita ohjelmaan liittyvää koulutus-, kehittämis-, tutkimus- ja selvitystoimintaa ja muita ohjelmaa tukevia toimintoja sekä tehdä aloitteita ohjelmaa tukevien toimintojen käynnistämiseksi;
- 3 edistää ohjelmaa koskevan informaation välittämistä ryhmän jäsenten taustayhteisöille sekä
- 4 laatia ohjelman loppuraportti sekä vuosittaiset väliraportit ohjelman toteutumisesta

Opetusneuvos Jorma Aholan puheenjohtolla toimivassa ohjausryhmässä on monipuolinen työelämän järjestöjen edustus, kuntien, tutkimuksen ja opetus- sekä työhallinnon edustus. Sihteerinä toimii ohjelman projektipäällikkö Marja Pakaste.

Ryhmän kokoonpano vuonna 2005 oli:

- opetusneuvos Jorma Ahola, Opetusministeriö (pj)
- erityisasiantuntija Tuovi Manninen, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

- professori Ari Antikainen, Joensuun yliopisto
- johtaja Olli-Pekka Väänänen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK
- koulutus- ja työvoimapolitiittinen asiamies Ralf Sund, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK
- sivistystoimentarkastaja Kauko Kunnari, Lapin lääninhallitus
- työmarkkinaneuvos Tuija Leminen, Työministeriö
- koulutuspäällikkö Markku Liljeström, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
- johtaja Martti Pallari, Suomen Yrittäjät
- sivistystoimentarkastaja Jukka Peltokoski, Länsi-Suomen lääninhallitus
- erityisasiantuntija Päivi Rajala, Suomen Kuntaliitto
- projektipäällikkö Aino Rikkinen, Opetushallitus
- koulutuspoliittinen asiamies Heikki Suomalainen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- opetusneuvos Mika Tammilehto, Opetusministeriö
- koulutuspoliittinen asiamies Tarja Tuominen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Johtaja Martti Pallarin sijasta ryhmässä on toiminut koulutusasiamies Veli-Matti Lamppu Suomen Yrittäjät ry:stä. Työmarkkinaneuvos Tuija Lemisen sijaisena on toiminut ylitarkastaja Heikki Ravanti työministeriöstä.

3.2 Ohjausryhmän toiminta

Ohjausryhmä kokoontui vuonna 2005 neljä kertaa. Ohjausryhmä seurasi jokaisessa kokouksessa ohjelman toteutumista HANKI-raportoinnin perusteella laadittujen toteutumatietojen perusteella; tietoja aloittaneiden opiskelijoiden määristä, suoritettujen tutkintojen ja osatutkintojen määristä sekä määrärahojen jakautumista eri koulutusaloille ja ohjelman eri toimenpidealueille. Myös tutkijat raportoivat ryhmälle tietoa ohjelman toteutumisesta Noste-ohjelman seuranta- ja arviointitutkimuksen valossa.

Ohjausryhmässä koulutuspäällikkö Tiina Tiihonen esitteli Amiedun kiinteistöhoitajan ammattitutkintoon valmistavan koulutuksen, joka on osa Pääkaupunkiseudun Noste-hanketta. Ohjausryhmälle esiteltiin myös Opetushallituksen hallinnoima Lukineuvola hanke.

Ohjausryhmä on vuoden 2005 aikana kiinnittänyt huomiota muun muassa seuraaviin näkökulmiin ohjelman toteutuksessa:

- lisärahoituksen tarpeeseen vuonna 2005
- oppisopimuskoulutuksen vähäiseen osuuteen
- tutkinnon tai tutkinnon osan suorittavien osuuteen koulutukseen hakeutuvista
- maakuntien ja seutukuntien väliin suuriin eroihin ohjelman toteutuksessa, jotka eivät selity alue-, elinkeino- ja väestörakenteella
- Noste-ohjelman toiminnan ja kehittämisen painopisteisiin vuonna 2006

4 Lääninhallitusten toiminta Noste-ohjelmassa

Lääninhallitukset käsittelivät valtionavustushakemukset ja myönsivät avustukset valtionavustuslain (688/2001) ja valtioneuvoston antaman asetuksen (42/2005) nojalla. Erityisesti Noste-ohjelman rahoitukseen liittyvää tiedotusta ja neuvontaa on tehty kaikissa lääninhallituksissa ja niiden toimipisteissä. Lääninhallitusten edustajat ovat osallistuneet voimavarojensa mukaan hankkeiden ohjausryhmien kokouksiin. Myös yhteisiä tilaisuuksia läänin alueen Noste-hankkeille on järjestetty. Kevätkaudella järjestettiin jokaisen läänin alueella yksi hankkeiden itsearviointipäivä.

Lääninhallitusten Noste-vastuullisten ja opetusministeriön yhteisiä neuvotteluja järjestettiin vuonna 2005 neljä kappaletta.

5 Noste-ohjelma työministeriön hallinnonalalla

Työttömistä työnhakijoista on vailla toisen asteen ammatillista tutkintoa 43 %.

Noste-koulutuksissa työttömiä oli vuonna 2005 keskimäärin 7,1 vaihdellen voimakkaasti alueen mukaan.

Työministeriön hallinnonalalla aikuisten koulutustason kohottamisohjelmaa toteutetaan olemassa olevilla palveluilla ja resursseilla ilman lisäresursointia.

Noste-ohjelman kannalta keskeisimpiä työhallinnon palveluita ovat ammatillisen kehittymisen palvelut, joita ovat työvoimakoulutus, koulutus- ja ammatitieto-palvelu, ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelut ja kuntoutuksen palvelut. Lisäksi työministeriöllä on muutamia Noste-ohjelmaa tukevia kehittämishankkeita, esimerkiksi aikuisten koulutukseen ohjaaminen ja motivointi (AIKOO) -hanke, jonka hankeraportti löytyy osoitteesta www.mol.fi/koulutus/aikoo.html.

Noste valtionavustusta sääätävässä valtioneuvoston asetuksessa määritellään myös työelämäyhteistyöstä aluetasolla: Asetuksen 6 §:n mukaan lääninhallitusten ja työvoima- ja elinkeinokeskusten yhteistyöeliminä toimivat ennakointi- ja hankintatoimikunnat. Lisäksi paikallistasolla työvoimatoimistojen ja Nostehankeryhmien välillä tarvitaan jatkuvaa tiedonvälitystä. Yhteiset työryhmät varmistavat säännöllisen tiedon vaihdon, yhteisen suunnittelun ja seurannan.

Monet Noste-hankkeet ovat sopineet yhteistyöstä ja toimintaperiaatteista alueen työvoimatoimiston kanssa. Noin kolmasosa Noste-hankkeista teki yhteistyötä vuonna 2005 työhallinnon kanssa. Toimivia yhteistyömalleja on saatu syntymään paikallisissa yhteistyöverkostoissa, joita on koottu ohjelman internetsivustolle (*www.noste-ohjelma.fi*).

6 Keskitetty tiedotustoiminta

6.1 Valtakunnallista tiedotusta

Keskitetty tiedotus on osa Noste-ohjelman koko tiedotustoimintaa, johon kuuluu huomattavan laaja alueellinen ja paikallinen hankekohtainen tiedotus. Keskitetyn tiedotuksen tavoitteena on tukea hankkeiden tiedotustoimintaa.

6.1.1 Noste-materiaalit

Noste-ohjelman näkyvyyden edistämiseksi tuotettiin vuonna 2005 materiaalia seuraavasti:

- *Noste kannattaa -esite* opiskelijoille ja työnantajille valmistui huhtikuussa (10 000 kpl). Esitteestä otettiin lisäpainoksia yhteensä 20 000 kpl. Ruotsinkielinen painos valmistui kesäkuussa (5 000 kpl) ja siitä lisätilaus otettiin syksyllä (1 000 kpl).
- *Noste-postikortteja* kolmella opiskeluun kannustavalla tekstillä painatettiin keväällä (37 000 kpl).
- *Nostetta -lehti* 2/2005 valmistui elokuussa (50 000 kpl) ja siitä otettiin lisäpainos (10 000 kpl) marraskuussa.
- Messutarkoitukseen valmistettiin syksyllä kaksi *roll-up -telinettä* sekä Noste-aiheisia *kangaskasseja* (5 000 kpl).
- *Hakeva löytää -opasta*, jonka tavoitteena on tukea hakevaa toimintaa, työstettiin vuonna 2005. Julkaisu ilmestyi vuoden vaihteen jälkeen.

Materiaalia jaettiin pyyntöjen mukaan Noste-hankkeille ja ohjelmasta kiinnostuneille. Nostetta-lehtiä lähetettiin keskitetysti kaikille Suomen kirjastoille ja esitteitä kaikille työvoimatoimistoille.

6.1.2 Internet-tiedottaminen

Noste-ohjelman Internet-sivustoa www.noste-ohjelma.fi uudistettiin käyttäjäystävällisemmäksi kesällä 2005. Internet-sivuilla oleva tieto jaoteltiin käyttäjien mukaan siten, että opiskelijat ja opiskelijaksi aikovat, työnantajat ja yrittäjät sekä kouluttajat ja yhteistyökumppanit löytävät itseään koskevan aineiston heille suunnattujen otsikoiden alta. Lisäksi käytettävyyttä parannettiin lisäämällä tiedon löytymistä helpottavia hakusanoja.

Internet-sivustoja päivitettiin säännöllisesti ja ajan-kohtaisista uusista päivityksistä tiedotettiin käyttäjätarpeiden mukaan hankkeille, lääninhallituksille ja ohjausryhmälle.

Internet-sivujen uudistuksen teknisestä toteutuksesta samoin kuin sivuston teknisestä ylläpidosta vastaa Jalasjärven ammatillisen aikuiskoulutuskeskuksen tietohallinta. Päivityksistä vastaa projektiassistentti.

Noste on mukana myös TELA Työeläkevakuuttajien ylläpitämässä portaalissa www.tyoura.fi.

6.1.3 Seminaarit, näyttelyt, luennot ja neuvonta

Noste-ohjelma oli esillä monissa kohderyhmää sekä asiantuntijoita tavoittavissa seminaareissa ja näyttelyissä. Projektipäälliköllä oli Nosteen toimintaa koskevia puheenvuoroja useissa tilaisuuksissa, joista useimmat olivat lääninhallitusten tai Noste-hankkeiden järjestämiä. Puhelin- ja sähköpostineuvonta olivat osa päivittäistä toimintaa.

Seminaarit

- Noste-ohjelma järjesti yhteistyössä Hämeen ammattikorkeakoulun täydennyskoulutusyksikön kanssa valtakunnallisen *Nostetta hakevaan toimintaan -seminaarin* 21.–22.3. Hämeenlinnassa. Seminaariin osallistui n. 100 Noste-hankkeiden edustajaa ja yhteistyökumppania.

- Helsingissä järjestettiin Opetushallituksen, työministeriön ja Noste-ohjelman yhteishankkeena *Aikuiskoulutuksen valtiit: asiakkuus, verkostoituminen, kehittäminen -seminaari* 10.–11.11. Paikalla oli lähes 300 aikuiskoulutuksen asiantuntijaa. Noste-ohjelma oli mukana toteutuksessa ja seminaarin näyttelyosuudessa.
- Noste oli mukana *Aikuisopiskelijan viikon* 3.–9.10. ja siihen liittyvän *Pisan varjossa* seminaarin 7.–8.9. suunnittelun asiantuntijaryhmässä ja seminaarin näytteilleasettajana sekä tiedotti viikosta omissa verkostossaan.

Messut ja näyttelyt

- Tampereen alihankintamessuilla* 21.–23.9. Noste-ohjelma esittäytyi yhteisosastolla Veto-ohjelman kanssa.
- Kesto-toimintaohjelman seminaarin* yhteydessä järjestetyssä näyttelyssä 12.10. Noste-ohjelmaan tutustui henkilöstöhallinnon ja työterveyshuollon edustajia.
- Millä yhdistää organisaation menestys ja työntekijöiden hyvinvointi -seminaarissa* 20.10. Noste-ohjelma osallistui työelämä ja osaamishjelmaesittelyyn sekä näyttelyyn.
- Lokakuussa Noste-ohjelma esittäytyi pääkaupunkiseudun hankkeiden kanssa Helsingin kaupunginkirjaston neuvontapisteessä: *Kohtaamispaikka@lasipalatsissa*
- Noste-ohjelma esittäytyi omalla osastollaan *Upea ikä -messuilla* 11.–13.11. Helsingin messukeskuksessa. Näihin kuluttajille suunnattuihin messuihin tutustui yli 30 000 kävijää.

6.1.4 Kampanjat ja lehdistötiedotus

Elokuun ensimmäisellä viikolla toteutettiin yhteistyössä hankkeiden kanssa Noste-tiedotuskampanja. Noste-ohjelman mainos näkyi 18 maakuntalehdessä ja Kauppalehdessä. Mainoskampanjaa tuettiin valtakunnallisella Noste-tiedotteella.

Useat Noste-hankkeet tuottivat kampanjan aikana opiskelijakuvauksia oman alueensa lehtiin.

Vuoden aikana tehtiin yhteistyötä useiden medioiden kanssa. Tiedotusta on lisätty mm. yrittäjäjärjestöjen lehtiin.

7 Yhteistyö muiden valtakunnallisten hankkeiden kanssa

Noste-ohjelma ja Opetushallituksen aikuisopiskelun henkilökohtaistamista kehittävä AiHe-projekti ovat pyrkineet lisäämään yhteistyötä vuoden 2005 aikana yhteisillä seminaareilla hyvien käytäntöjen ja kehittämistoiminnan tulosten levittämiseksi.

Opetusministeriö ja työministeriö asettivat 1.6. yhteisen virkamiehistään koostuvan valmisteluryhmän laatimaan aikuisopiskelun tieto- ja neuvontapalvelujen ja ohjauksen toimenpideohjelmaa. Tavoitteeksi asetettiin, että vuoteen 2008 mennessä kansalaisilla on käytettävissään koko koulutustarjonnan kattavat monipuoliset ja asiakaslähtöiset tieto- ja neuvontapalvelut ja että kaikissa aikuiskoulutusta järjestävissä oppilaitoksissa ja korkeakouluissa on käytössä myös aikuisopiskeluun soveltuvat ohjausjärjestelyt. Valmistelutyössä hyödynnettiin muun muassa Noste-ohjelmassa kehitettyjä hyviä käytäntöjä.

Noste-ohjelma on verkostoitunut myös Opetushallituksen hallinnoimaan Lukineuvolahankkeeseen, joka ESR-rahoituksen turvin käynnisti lokakuussa neljällä paikkakunnalla toimivan lukineuvolatoiminnan erilaisten oppijoiden tueksi. Hankkeessa kehitettävän toimintamallin tarkoituksena on tarjota palveluja oppimisvaikeuksien tunnistamiseksi, kartoittaa erilaisten oppijoiden tuki- ja ohjaustarpeita sekä ohjata heitä edelleen heiden tarvitsemiinsa jatkotoimenpiteisiin.

Noste-ohjelma on tehnyt säännöllistä tiedon vaihtoa eri ministeriöiden hallinnoimien työelämän kehittämiseen ja työhyvinvointiin tähtäävien projektien sekä työeläkeuudistuksen tiedottamisesta vastaavien tahojen kanssa. Työelämän kehittämiseen ja työhyvinvoinnin edistämiseen tähtääviä projekteja ovat Veto (Sosiaali- ja terveysministeriö), Tykes (Työministeriö) ja Kesto (Työterveyslaitos). Työeläketiedottamisesta vastaavia tahoja ovat TELA Työeläkevakuuttajat ja ETK Eläketurvakeskus. Yhteistyön muotoja ovat olleet yhteiset palaverit, tiedottavat seminaarit (Ikäfoorumit), yhteinen esite ja portaali.

Noste-ohjelma solmi vuonna 2005 sopimuksen Asiantuntijaluotsi-hankkeen kanssa. Sopimuksen tarkoituksena on antaa neuvontaa Opintoluotsi-verkkopalvelun kautta Noste-ohjelmasta tietoa hakeville. Noste-ohjelma osallistui myös Opintoluotsin koolle kutsumaan verkkopalveluita tuottavien tahojen neuvontayhteistyöryhmään.

8 Seurannan ja arvioinnin organisointi

Noste-ohjelman seuranta ja arviointi tapahtuu useiden tietolähteiden avulla.

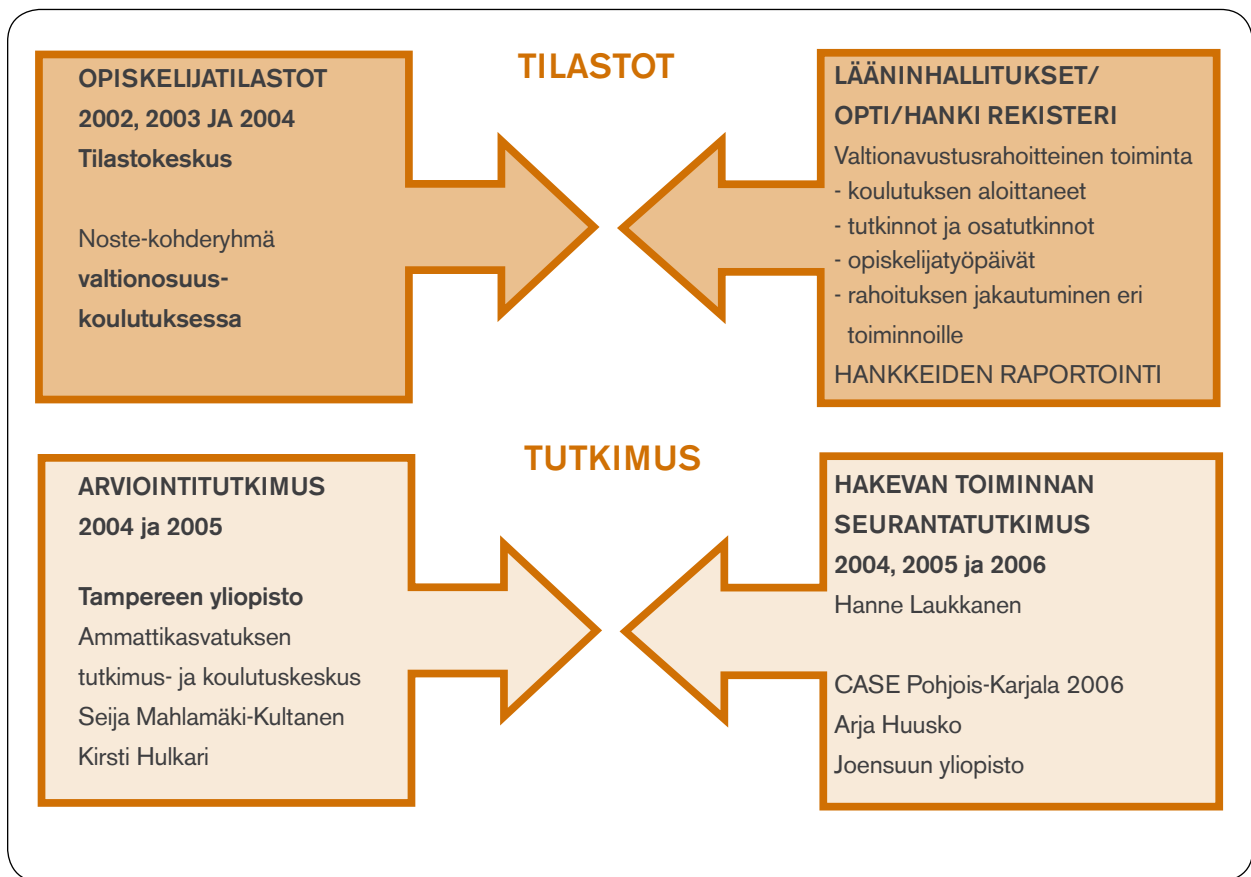
Tiedon tuottajat ja tietolähteet on koottu kuvioon 1.

Valtionosuusrahoitteisessa koulutuksessa opiskelevien vailla perusasteen jälkeistä koulutusta olevien 30–59-vuotiaiden määrien kehitystä seurataan Tilastokeskuksen tuottamien koulutustilastojen valossa.

Valtionavusteisella ns. erityisrahoituksella opiskelevien määrien kehitystä seurataan OPTI/HANKI -tietojärjestelmään tallennettujen tietojen perusteella. Tähän rekisteriin lääninhallitukset tallentavat kaikki Noste-ohjelman valtionavustuspäätökset, maksetut avustukset sekä koulutuksen aloitusilmoitusten ja maksatushakemusten sisältämät opiskelija- ja koulutustiedot.

Noste-ohjelman laadullista arviointia ja seurantaa tehdään Tampereen ja Joensuun yliopistoissa toimeksiantotutkimusten avulla. Em. tutkimustoiminta kohdistui hakevaan toimintaan, koulutuksen neuvontaan ja opiskeluun ohjaukseen, työssä oppimiseen, koulutuksen järjestäjien alueelliseen verkostotoimintaan ja koulutuksen vaikuttavuuteen.

Joensuun yliopiston sosiologian laitos jatkoi hakevan toiminnan tukimustaan, josta on julkaistu lähdeluettelossa mainittuja raportteja.

Kuvio 1. Noste-ohjelman seuranta ja arviointi vuonna 2005

Tampereen yliopiston Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus (AkTkk) jatkoi koulutuksen järjestäjien verkostoitumista koskevaa arviointitutkimusta. Tähän tutkimukseen sisältyy myös opiskeluun ohjauksen ja neuvonnan yhteistyömuotojen sekä työssä oppimisen arviointia ja ohjelman vaikuttavuusarviointia. Joensuun yliopiston edustajat Hanne Laukkanen, Ari Antikainen ja Arja Huusko ja Tampereen yliopiston AkTkk:n edustajat Seija Mahlamäki-Kultanen ja Kirsti Hulkari ovat raportoineet tutkimuksiensa tuloksista ohjausryhmän kokouksissa, useissa seminaareissa ja koulutustilaisuuksissa. Hanne Laukkanen on laatinut yhteistyössä Marja Pakasteen kanssa myös hakevan toiminnan tutkimustuloksia ja käytäntöjä esittelevän kirjasen *Hakeva löytää*. Tutkijat ovat antaneet aktiivisen panoksensa ohjelman toteutuksen kehittämiseen. Raportit ovat saatavissa myös sivustolta www.noste-ohjelma.fi.

Opetusministeriön asettama tutkimusohjelmaryh-

mä kokoontui kaksi kertaa vuonna 2005. Ryhmän tavoitteena on toimia Noste-ohjelmaan liittyvän tutkimuksen tiedotus- ja keskustelufoorumina ja edistää yhteistyötä tutkimushankkeiden kesken.

9 Noste-ohjelman hankkeet ja hankeverkostot vuonna 2005

Noste-hankkeita oli vuoden 2005 aikana käynnissä vuoden alussa 63 ja vuoden loppupuolella 60, joista 36 oli alueellisia ja 9 maakunnallisia monialaisia yhteistyöhankkeita. Ruotsinkielisiä hankkeita oli 6. Maassa oli yksi valtakunnallinen hakevan toiminnan hanke, jota koordinoi SAK.

Oppilaitosten verkostoitumisen tavoitteena Noste-ohjelmassa on ollut aikuiskoulutuksen palvelukyvyyn ja asiakaslähtöisyyden parantaminen. Verkostot luotiin enimmäkseen alueellisen läheisyyden periaatteella, jolloin lähellä toisiaan sijaitsevat oppilaitokset tekivät yhteistyösopimuksen Noste-ohjelman toteuttamisen ja rahoituksen pohjaksi. Muita kuin alueellisia yhdistymisen perusteita ovat olleet alakohtaisuus, ruotsinkieli tai toimintamuoto (hakeva toiminta).

Kaikki Noste-hankkeet yhteistyöoppilaitoksineen löytyvät sivustolta www.noste-ohjelma.fi läänikohtaisista hankeluetteloista.

Aktiivisimpia Noste-hankeverkostoissa toimijoita olivat aikuiskoulutuskeskukset ja ammatilliset oppilaitokset. Vapaan sivistystyön ja aikuislukioiden rooli on ollut aktiivinen vain osassa verkostoja.

Tutkijat Seija Mahlamäki-Kultanen ja Kirsti Hulka-ri Noste-ohjelman verkostoitumista koskevassa tutkimuksessaan arvioivat, että kumppanuus hankkeissa ei vuonna 2004 ollut vielä edennyt tavoitteiden mukaisesti. Noste-hankkeet eivät vielä arvioinnin mukaan

toimineet riittävän tehokkaasti. Muun muassa kolmikantaperiaatteen ja kumppanuuden kaikkia mahdollisuuksia ei oltu vielä tiedostettu tai hyödynnetty asiakaslähtöisyyden aikaansaamiseksi. Vuonna 2005 arvioitiin yhteistyöhön sitoutumisen ja uskon yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen edistyneen edellisestä vuodesta. Yhteistyön periaatteista toivottiin kuitenkin kirjallisia sopimuksia ja selkeämpää suunnitelmaa. Tällaisia toivomuksia esittivät varsinkin vapaan sivistystyön oppilaitokset, joissa verkostotoiminta ei ole aina vastannut sille asetettuja odotuksia. Joissakin aktiivisissa hankkeissa oli tapahtunut myönteisellä tavalla verkostojen elämistä ja kehittymistä. Itä-Suomessa verkostoituminen oli edennyt arvioinnin perusteella parhaiten.

Noin kolmasosalla Noste-hankkeista oli toiminnassa keskitetty opiskeluun ohjauksen ja tiedotuksen malli ns. ”yhden luukun malli”. Useissa tapauksissa tämä ns. ohjauskeskus merkitsee projektipäällikön toimintaa, joka sisältää projektin hallinnointitehtäviä ja asiakasneuvontaa ja -ohjausta. Muitakin järjestelyjä on esiintynyt. Kokemukset hankkeiden yhteisistä opiskelijoiden ”ohjauskeskuksista” ovat enimmäkseen hyvät hankkeiden itsearvioinnin perusteella (Seija Mahlamäki-Kultanen, Kirsti Hulkari, AKTKk 2004 ja 2005).

Verkostojen kokoa, kokoonpanoa tai muotoa ei niiden muodostamisvaiheessa vuoden 2003 alkaessa

ehkä mietitty osaamisen, asiakaslähtöisyyden tai koulutustarjonnan täydentävyyden kannalta. Verkostojen rakentumista ja kehittymistä onkin pyritty tukemaan hankkeen edetessä antamalla verkostoille tutkimuksen avulla itsearvioinnin aineksia ja välineitä. Näin tehtiin mm. lääneittäin kevään 2005 aikana hankkeille suunnattujen itsearviointipäivien avulla.

Arviointikyselyssä (Mahlamäki-Kultanen, S. ja Hulkari K. 2004) projektikoordinaattorit ja oppilaitosten yhdyshenkilöt ovat omiana näkemyksensä tuoneet esiin myönteisenä ohjelman tuloksena oppilaitosverkostojen ja –yhteistyön sekä työelämäyhteistyön vahvistumisen Noste-ohjelman aikana.

Vuonna 2005 verkostoitumisen tulosten raportointiin näkyvän edelleen erityisesti työelämäyhteistyön ja oppilaitosyhteistyön määrällisenä ja laadullisena kehittymisenä ((Mahlamäki-Kultanen, S. ja Hulkari K. 2005)

Vuoden 2006 alussa 24 Noste-hankkeelle tehdyn Benchmarking-itsearviointikyselyn perusteella näyttäisi siltä, että verkostoitumisen asteessa on kehittämisen varaa monissa hankkeissa. Kehittämisen kohteina nousivat esiin koulutuksien suunnittelu ja toteutus yhteisessä verkostossa sekä kouluttajien osaamisen hyödyntäminen.

10 Noste-hankkeita tukevat kouluttaja- koulutukset ja tilaisuudet

Hämeen ammatillinen opettajakorkeakoulu ja Oulun seudun ammatillinen opettajakorkeakoulu järjestivät Noste-ohjelman kouluttajien/opettajien koulutusta. Koulutuksen laajuus oli 3 opintopistettä (2 ov). Koulutus sisälsi 2 + 2 lähipäivää sekä niiden välissä toteutettavan kehittämistehtävän. Koulutuksen tavoitteena oli kouluttajien pedagogisten valmiuksien kohottaminen. Näihin koulutuksiin osallistui noin 100 kouluttajaa.

Näiden alueellisesti yhteisten koulutustilaisuuksien lisäksi hankkeille jaettiin 145 850 euroa käytettäväksi hankkeiden itse toteuttamiin koulutusohjelmiin ja erityisesti hankkeiden työelämän Noste-seminaarien järjestämistä tuettiin 49 794 eurolla.

Lisäksi Noste-ohjelma, AiHe-projekti ja työhallinto järjestivät yhteistyössä valtakunnallisen Aikuiskoulutuksen valtit -seminaarin.

11 Noste-kohderyhmä valtionosuus-rahoitteisessa tutkintoon valmistavassa ammatillisessa koulutuksessa ja tutkintotavoitteisessa työvoimakoulutuksessa ja lukiossa vuosina 2002–2004

Noste-ohjelman tulosten arvioinnin kannalta on tärkeää tietää, kuinka paljon vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevia Noste-ikäryhmän so. 30–59-vuotiaita aikuisia on ollut tutkintoon johtavassa koulutuksessa ennen Noste-ohjelman alkamista. Siksi tietoja on kerätty vuoden 2002 opiskelijatilanteesta, jolloin Noste-ohjelma ei ollut vielä käynnistynyt.

Oheisissa taulukoissa 1–4 on koottu enintään perusasteen tutkinnon omaavien 30–59-vuotiaiden osallistuminen ammatilliseen tutkintoon valmistavaan koulutukseen vuosina 2002, 2003 ja 2004. Opiskelijatiedot perustuvat Tilastokeskuksen kokoamiin tilastoihin.

Oppilaitosmuotoisessa ammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa Noste-ryhmää vastaavien opiskelijoiden määrän kehitys on lisääntynyt vuoden 2002 1 157 opiskelijasta 1 414 opiskelijaan vuonna 2004. Vastaavasti kuitenkin ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa koulutuksessa ko. opiskelijoiden määrä on hieman laskenut. Oppisopimusmuotoisessa koulutuksessa tarkasteltavan ryhmän koko nousi myös 4 898 opiskelijasta vuonna 2003 seuraavan vuoden 5 315 opiskelijaan.

Taulukko 1. Noste-ryhmä valtionosuusrahoitteisessa oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa vuosina 2002, 2003 ja 2004

Oppilaitosmuotoinen ammatillinen koulutus	2002	2003	2004
Ammatilliseen perustutkintoon valmistava koulutus / yhteensä	3 294	3 536	3 012
- naisten määrä	2 193	2 363	2 041
- ruotsinkieliset	148	148	146
Opetussuunnitelmaperusteinen	1 615	1 467	1 327
- naisten määrä	1 016	884	771
- ruotsinkieliset	70	56	56
Näyttötutkintoon valmistava	1 679	2 069	1 685
- naisten määrä	1 177	1 479	1 270
- ruotsinkieliset	78	92	90
Ammattitutkintoon valmistava koulutus	1 157	1 333	1 414
- naisten määrä	634	790	698
- ruotsinkieliset	55	56	76
Erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus	203	243	250
- naisten määrä	64	83	108
- ruotsinkieliset	9	8	15
Kaikki yhteensä	4 654	5 112	4 676
- naisten määrä	2 891	3 236	2 847
- ruotsinkieliset	212	212	237

Taulukko 2. Noste-ryhmä valtionosuusrahoitteisessa oppisopimusmuotoisessa koulutuksessa vuonna 2002–2004

Oppisopimuskoulutus	2002	2003	2004
Ammatilliseen perustutkintoon valmistava koulutus	2 561	2 356	2 574
- naisten määrä	1 799	1 625	1 784
- ruotsinkieliset	84	98	139
Ammattitutkintoon valmistava koulutus	2 303	1 882	2 044
- naisten määrä	1 300	1 013	1 170
- ruotsinkieliset	71	105	97
Erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus	603	660	697
- naisten määrä	236	269	263
- ruotsinkieliset	16	23	31
Kaikki yhteensä	5 467	4 898	5 315
- naisten määrä	3 335	2 907	3 217
- ruotsinkieliset	171	226	267

Taulukko 3. Noste-ryhmä tutkintotavoitteisessa työvoimakoulutuksessa vuonna 2002–2004

Työvoimakoulutus	2002	2003	2004
Ammatilliseen perustutkintoon valmistava koulutus / yhteensä	323	227	1 921
- naisten määrä	119	113	952
- ruotsinkieliset	4	4	34
- Opetussuunnitelmaperusteinen	10	3	9
- naisten määrä	4	-	7
- ruotsinkieliset	-	-	-
- Näyttötutkintoon valmistava	313	224	1 912
- naisten määrä	115	113	945
- ruotsinkieliset	4	4	31
Ammattitutkintoon valmistava koulutus	414	277	1 798
- naisten määrä	295	177	1 000
- ruotsinkieliset	4	2	29
Erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus	13	4	18
- naisten määrä	7	1	12
- ruotsinkieliset	1	-	-
Kaikki yhteensä	750	508	3 737
- naisten määrä	421	291	1 964
- ruotsinkieliset	9	7	63

Työministeriön oman seurannan mukaan työvoimakoulutuksena tutkinnon suorittaneiden lukumäärätiedot vuodelta 2003 ovat noin 10 % korkeammat kuin taulukossa olevat Tilastokeskukselta saadut tiedot.

Erityisesti työvoimakoulutuksessa olleiden Noste-ryhmää vastaavien opiskelijoiden määrä lisääntyi runsaasti. Tämä näkyykin taulukossa 4 Noste-ryhmää vastaavien opiskelijoiden kokonaismäärän lisääntymisenä. Kun mainitun ryhmän koko lähtötilanteessa vuonna 2002 oli 10 871, oli se vuonna 2004 noussut 13 728 opiskelijaan.

Voimakasta opiskelijajoukon kasvua selittää osittain

tilastojen keräämiseen liittynyt virhe, johon tehty korjaus on oikaissut vuoden 2004 työvoimakoulutuksen opiskelijatiedot. Osittain kysymyksessä on opiskelijamäärän todellinen kasvu vuosina 2003–2004.

Lukiokoulutuksessa opiskelleiden ryhmän edustajien määrä on vähentynyt vuosittain vuodesta 2002 alkaen ollen vuonna 2004 828.

Taulukko 4. Noste-ryhmä toisen asteen koulutuksessa (sis. myös työvoimakoulutuksen) vuosina 2002–2004

	2002	2003	2004
Ammatillinen koulutus	10 871	10 518	13 728
- naisten määrä	6 647	6 434	8 028
- ruotsinkieliset	392	445	567
Lukio	1 182	915	828
- naisten määrä		627	591
- ruotsinkieliset		17	13
Yhteensä	12 053	11 433	14 556
- naisten määrä		7061	8 619
- ruotsinkieliset		462	580

12 Ohjelman toteutuminen valtionavusteisen koulutuksen osalta

12.1 Koulutuksen aloittaneet opiskelijat

Opiskelijoiden määrä

Vuonna 2005 koko maassa aloitti Noste-ohjelman mukaisen erityisrahoitteen koulutuksen 5 156 opiskelijaa, joista ruotsinkielisten opiskelijoiden osuus oli 239 opiskelijaa. Oppilaitosmuotoisen koulutuksen aloitti yhteensä 4 823 ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen 333 henkilöä. Liitteenä 2 on taulukko lääneittäin vuonna 2005 erityisrahoitteen Noste-koulutuksen aloittaneista ja suoritetuista tutkinnoista. Opiskelija- ym. tilastot on otettu HANKI-rekisteriin 8.3.2006 mennessä viedyistä tiedoista.

Kun vertaa opiskelijoiden määrää aloitusvuoteen 2003, jolloin opiskelun aloitti tarkistettujen tietojen (maaliskuussa 2006) mukaan 1 607 opiskelijaa, on kehitys ollut huomattava. Vuonna 2004 Noste-opiskelijoita aloitti tarkistettujen (maaliskuu 2006) rekisteritietojen mukaan yhteensä 5 218. Aloittavien opiskelijoiden määrät ovat siis vuosina 2004 ja 2005 säilyneet suunnilleen samansuuruisina. Vuoden 2005 opiskelijamäärään kirjautuu vielä jonkin verran lisää opiskelijoita ja tutkintoja, kun kaikista koulutuksista on ehtinyt tulla loppulaskutus ja toteutumatiiedot lääninhallitukseen. Tavoitteeksi asetettua 8 500 opiskelijaa ei kuitenkaan saavutettu. Liitteenä 2 on taulukko lääneittäin vuonna 2005 Noste-koulutuksen aloittaneista ja suoritetuista tutkinnoista.

Taulukko 5. Sukupuolijakauma, yrittäjät ja työttömät vuonna 2005 koulutuksen aloittaneista opiskelijoista (Lääninhallitukset, helmi-maaliskuu 2006)

Läänit	n	Naiset		Yrittäjät		Työttömät	
		n	%	n	%	n	%
ESLH							
Kanta-Häme, Päijät-Häme	547	276	50,5	6	1,1	5	0,9
Kymenlaakso, Etelä-Karjala	360	230	64	9	3	24	7
Uusimaa, Itä-Uusimaa	1 361	783	58	65	5	79	6
Uudenmaan ruotsinkiel.	151	130	86	10	6,6	5	3,3
Etelä-Suomen lääni yht.	2 419	1 419	58,7	90	3,7	113	4,7
LSLH							
Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa	262	182	69,5	15	5,7	11	4,2
Pohjanmaan ruotsinkiel.	54	28	51,9	5	9,6	5	9,3
Varsinais-Suomi, Satakunta	732	517	70,6	13	1,8	35	4,8
Turun seudun ruotsinkiel.	37	23	62,2	5	13,5	3	8,1
Pirkanmaa	461	298	65	3	1	30	6,5
Keski-Suomi	111	93	84	3	3	0	0
Länsi-Suomen lääni yht.	1 657	1 141	67,2	44	5,8	84	5,5
ISLH							
Etelä-Savo	136	95	69,9	10	7,4	24	17,6
Pohjois-Karjala	243	175	72	14	5,8	71	29,2
Pohjois-Savo	282	174	61,7	11	3,9	15	5,3
Itä-Suomen lääni yht.	661	444	67,9	35	5,7	110	17,4
OLH							
Pohjois-Pohjanmaa	178	132	74,1	2	1,1	9	5
Kainuu	99	62	62,6	0	0	0	0
Oulun lääni yht.	277	194	68,4	2	0,6	9	2,5
LLH							
Lapin lääni	161	106	66	3	2	50	31
Yhteensä	5 175¹⁾	3 304	ka 66,8 %	174	ka 3,4 %	366	ka 7,1 %

¹⁾ Opiskelijoiden määrissä on eroja riippuen siitä päivästä, milloin tietoja on HANKI-rekisteristä otettu.

Tietotekniikan ajokorttikoulutus, joka on ammatillisiin tutkintoihin valmistavaa koulutusta lyhytkestoisempaa, painottui kuitenkin kokonaisopiskelijamäärässä tänäkin vuonna melko suureksi, sillä 41 % koko opiskelijamäärästä aloitti tietotekniikan ajokorttikoulutuksen. Suhteellinen osuus kaikista opiskelijoista on vähenemässä edelliseen vuoteen verrattuna.

Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutus oli vuonna 2004 Noste-vaihtoehtona ensimmäistä vuotta. Oppisopimuskoulutuksen liikkeelle lähtö Noste-rahoitteisena on ollut hitaampaa, mutta siinä on tapahtunut jossain määrin edistymistä

ensimmäiseen toteutusvuoteen 2004 verrattuna. Oppisopimusmuotoisen lisäkoulutuksen aloitti siitä huolimatta vain 333 opiskelijaa, joka on 6,5 % vuonna 2005 aloittaneiden opiskelijoiden kokonaismäärästä. Vuonna 2004 oppisopimusopiskelijoiden suhteellinen osuus oli noin 5 % kaikista opiskelunsa aloittaneista.

Sukupuolijakauma

Naisten osuus opiskelijoista oli keskimäärin 66,8 % eli naisten suhteellinen osuus on suurin piirtein samansuuruinen kuin vuonna 2004. Vaihteluväli alueittain oli melko iso Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen alueen 50,5 %:sta Uudenmaan ruotsinkielisten 86 %:iin (Taulukko 5).

Työttömien osuus

Työttömiä opiskelijoista oli vuonna 2004 keskimäärin 5 %, mutta heidän osuutensa nousi vuonna 2005 keskimäärin 7,1 %:iin kaikista opiskelunsa aloittaneista. Tässäkin alueellinen vaihtelu oli suuri 0–31 %:iin vuonna 2005 aloittaneiden opiskelijoiden kokonaismäärästä (Taulukko 5). Lapin läänin työttömistä (31 %) Noste-opiskelijoista pääosa opiskeli tietotekniikan ajokorttitutkintoa.

Yrittäjien osuus

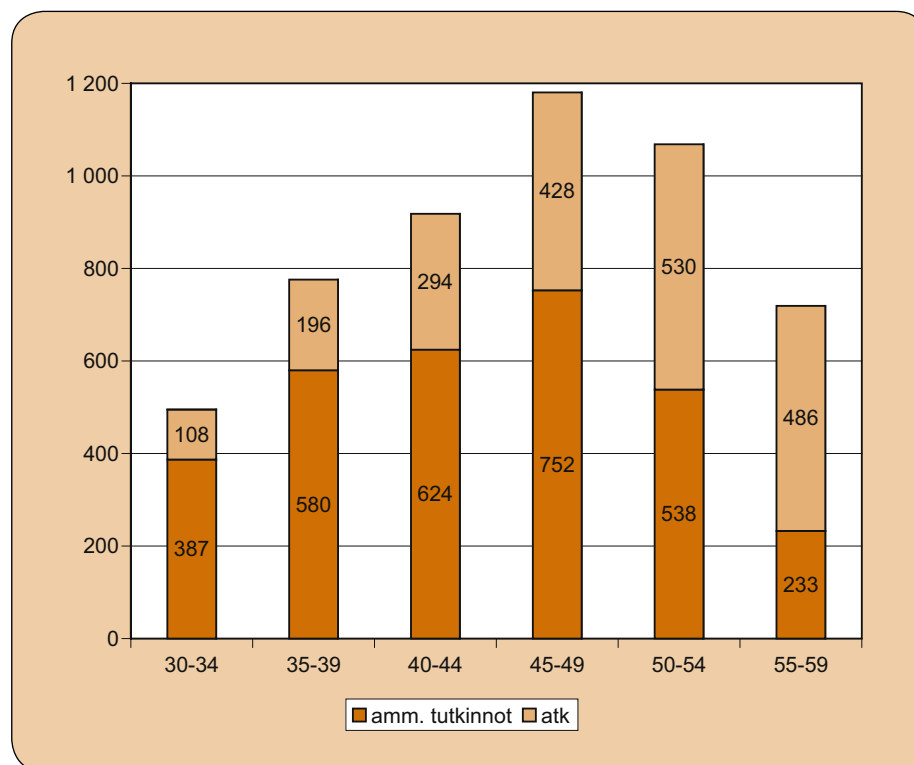
Yrittäjien osuus koulutuksen aloittaneista oli hyvin pieni, vain keskimäärin 3,4 % vaihdellen alueittain 0–13,5 %:iin (Taulukko 5).

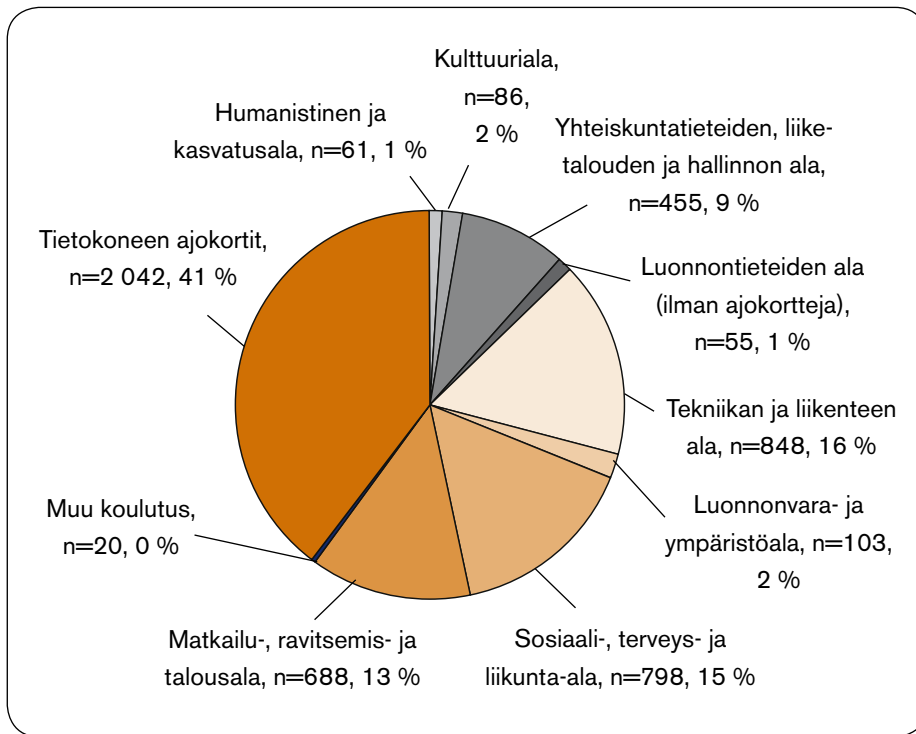
Opiskelijoiden ikä

Kuvio 2 osoittaa koulutuksen aloittaneiden opiskelijoiden jakautumisen iän perusteella. Noin kolme neljäsosaa opiskelunsa vuonna 2005 aloittaneista Noste-opiskelijoista oli yli 40-vuotiaita ja yli kolmasosa opiskelijoista oli yli 50-vuotiaita.

Tämä osoittaa Noste-ohjelman tavoittaneen sitä väestön osaa, joka aikuiskoulutukseen osallistumistutkimusten mukaisesti on vaikeimmin koulutukseen motivoitavissa. Hanne Kokkilan (2003) Aikuiskoulutus 2000 -tutkimuksen aineistosta tekemän analyysin perusteella enintään perusasteen suorittaneiden 30–54-vuotiaiden ryhmässä yli 45-vuotiaiden koettu koulutustarve oli huomattavasti harvinaisempaa nuorempaan ikäluokkaan verrattuna. Vanhemmissa ikäryhmissä tietotekniikan opiskelu oli selvästi yleisempää kuin nuoremmilla. Ikäryhmässä 55–59-vuotiaat oli tietotekniikan valinnut opiskelukohteekseen 68 % koko opiskelijamäärästä. Sen sijaan ikäryhmässä 30–49-vuotiaat 70 % opiskelijoista aloitti opiskelunsa tähtäimessä ammatillinen tutkinto tai osatutkinto.

Kuvio 2. Vuonna 2005 Noste-koulutuksena ammatillisen tutkinnon tai tietokoneen ajokorttitutkinnon aloittaneet ikäryhmittäin

Kuvio 3. Vuonna 2005 Noste-koulutuksen aloittaneet opiskelijat koulutusaloittain. (Yhteensä 5 156 aloittanutta opiskelijaa.)

Opiskelijat koulutusaloittain

Koulutusalat painottuvat luonnollisesti alueittain elinkeinoelämän rakenteen mukaan, joten valtakunnallinen yhteenveto voi antaa vain keskimääräisen kuvan koko maan tilanteesta. Liitteenä 2 olevasta taulukosta ilmenevät läänikohtaiset tiedot. Kuvio 3 kuvaa kaikkien vuonna 2005 aloittaneiden opiskelijoiden suhteellista jakautumista eri koulutusaloille. Aloittaneiden opiskelijoiden kokonaismäärästä 41 % aloitti tietotekniikan ajokorttikoulutuksen, kun vastaava opiskelijamäärän osuus vuonna 2004 oli 43,8 %. Ammatillisen koulutuksen valinnoissaan opiskelijat suosivat eniten tekniikan ja liikenteen aloja (16 %, 848 opiskelijaa). Seuraavaksi suosituimmuusvuorossa olivat sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala (15 %, 798 opiskelijaa) ja matkailu-, ravitsemis- ja talousala (13 %, 688 opiskelijaa).

Koulutuksen keskeyttäneet

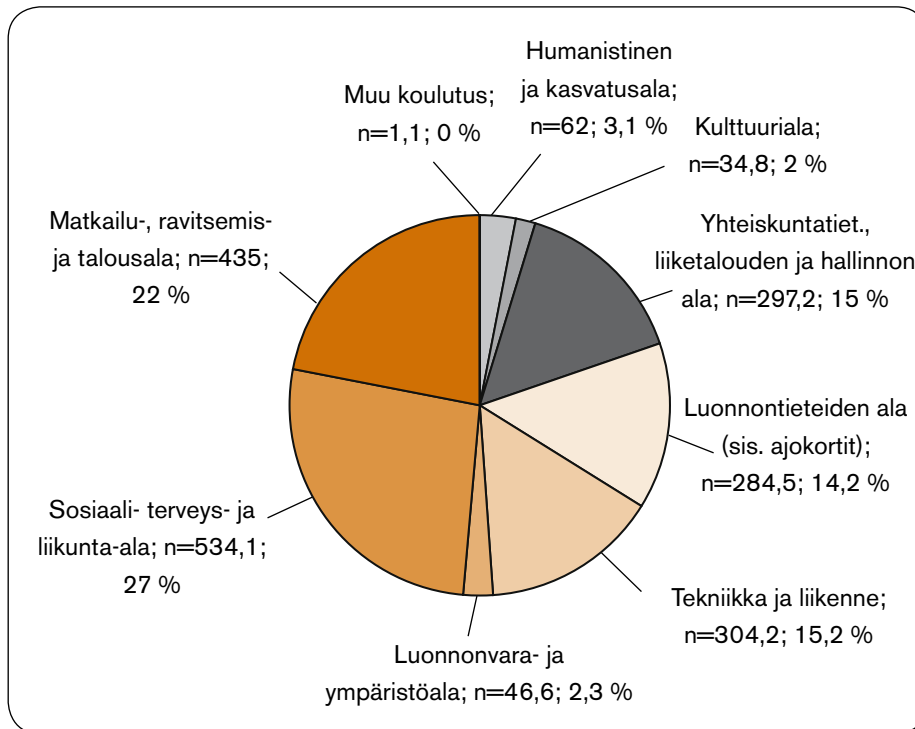
Vuonna 2005 alkaneista ja samana vuonna päättyneistä koulutuksista on tiedossa opiskelunsa keskeyttäneiden

määrä. Vuonna 2005 päättyneiden koulutuksien lääninhallituksille toimitettaviin toteutusilmoituksiin otettiin mukaan ensi kerran tiedon keruu keskeyttäneistä opiskelijoista.

Se on keskimäärin 6,0 % em. koulutuksissa opiskelleista. Alueellinen vaihtelu on suuri vaihdellen 2,4 %:sta 13 %:iin. Tämä antaa kuvan vain osasta koulutuksista, koska suuri osa vuonna 2005 alkaneista koulutuksista jatkui vielä seuraavana vuonna ja näistä ei ollut vielä tietoja käytettävissä tähän raporttiin.

Keskeyttämisen syiksi oli ilmoitettu samanlaisia syitä kuin muussakin koulutuksessa:

- henkilökohtaiset ja terveydelliset syyt
- työttömillä päätoimisen opiskelujaksojen (työssä oppiminen ja näytöt) taloudelliset ongelmat
- paikkakunnalta muutto
- työpaikan saaminen
- koulutusvalinta ei ollut oikea, motivaation puute
- siirtyminen toiseen koulutukseen tai rahoitusmuotoon

Kuvio 4. Vuonna 2005 suoritettujen opiskelijatyövuosien jakautuminen koulutusaloittain. (Yhteensä 2 000 opiskelijatyövuotta.)

12.2 Suoritettuja opiskelijatyövuosia, tutkintoja ja osatutkintoja

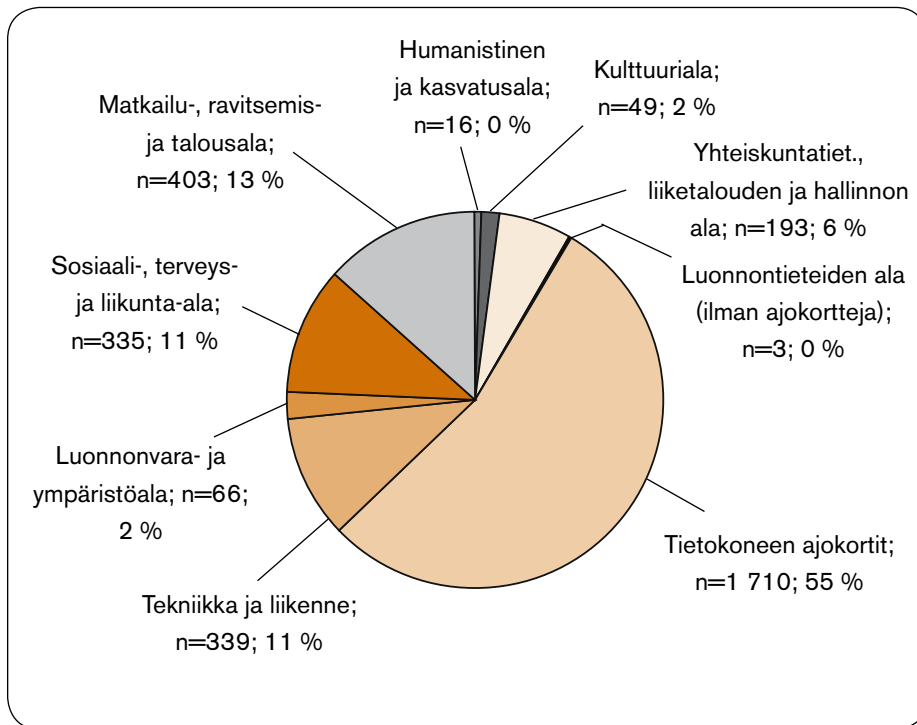
Opiskelijatyövuodet

Erityisrahoitteisessa Noste-koulutuksessa toteutuneet opiskelijatyövuodet ja suoritettut tutkinnot sekä tutkintojen osat ilmaisevat, mitä suorituksia on saatu aikaan vuoden 2005 aikana Noste-ohjelman avulla. Opiskelijatyövuodet lääneittäin ja koulutusaloittain näkyvät liitteenä 3 olevasta taulukosta. Koko maassa suoritettuja opiskelijatyövuosia vuoden 2005 aikana oli 2000, kun niitä vuonna 2004 oli 1 262. Ne jakautuivat koulutusaloittain kuvion 4 kuvaamalla tavalla. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla opiskelijatyövuosia on suoritettu eniten (27 %). Seuraavina tulevat matkailu-, ravitsemis- ja talousala (22 %), tekniikka ja liikenne (15 %) sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala (15 %). Luonnontieteiden ala, joka on miltei kokonaan tietokoneen ajokorttikoulutusta, oli vuoden 2005 opintojen kokonaislaajuudesta 14 %.

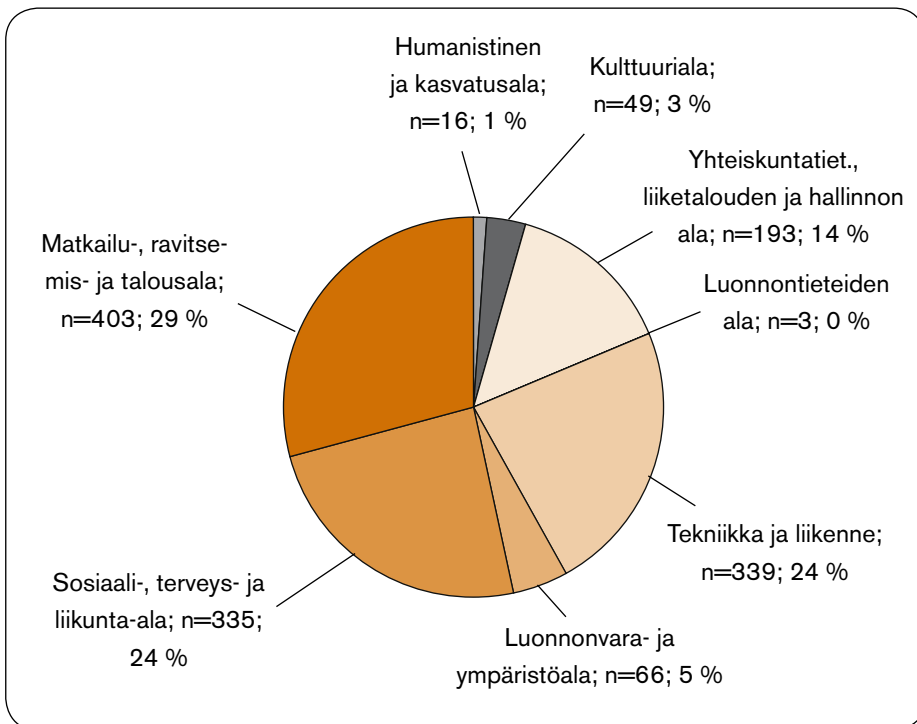
Tutkinnot ja osatutkinnot

Tutkintoja ja osatutkintoja suoritettiin vuoden 2005 aikana yhteensä 3 111, joista 91 ruotsinkielisessä koulutuksessa. Kokonaismäärä on kasvanut vuoden 2004 tutkintojen ja osatutkintojen määrään verrattuna, joka oli 2 238. Kokonaisten tutkintojen osuus vuonna 2005 oli 1 723 (38 ruotsinkielisessä koulutuksessa). Tietokoneen ajokorttitutkintoja valmistui vuoden aikana 865 ja tutkintojen osia 842. Yli puolet (55 %) kaikista tutkinnoista ja osatutkinnoista oli edelleen tietotekniikan suorituksia. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan osuus oli 13%. Tekniikka ja liikenne sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala edustivat tasavahvoina 11 %:n osuutta kaikista tutkinnoista ja osatutkinnoista.

Kuvio 6 kuvaa suoritettujen ammatillisten tutkintojen ja osatutkintojen suhteellista jakautumista eri koulutusaloille. Ammatillisia tutkintoja ja osatutkintoja syntyi suhteellisesti eniten matkailu-, ravitsemis- ja talousalan koulutukseen (29 %). Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla tutkintojen ja osatutkintojen osuus oli 24 % samoin kuin tekniikan ja liikenteen alalla myös 24 % ammatillisten tutkintojen ja osatutkintojen kokonaismäärästä.

Kuvio 5. Vuonna 2005 suoritettut tutkinnot ja osatutkinnot koulutusaloittain. (Yhteensä 3 111 tutkintoa tai osatutkintoa.)

Kuvio 6. Vuonna 2005 suoritettujen ammatillisten tutkintojen ja osatutkintojen jakautuminen koulutusaloittain. (Yhteensä 1 404 ammatillista tutkintoa tai osatutkintoa.)

12.3 Noste-valtionavustusten suuntautuminen eri toimenpiteille

Kuvio 7 kuvaa Noste-ohjelman valtionavustusten suuntautumista vuonna 2005 maksettujen avustusten mukaan. Vuonna 2005 maksettujen avustusten osuudesta hakevan toiminnan osuus oli 16 %, kun se vuonna 2004 oli vielä 25 %. Koulutuksen osuus oli 82 % (vuonna 2004 70 %) kaikesta toiminnasta: ammatillisen koulutuksen osuus 72 % ja tietotekniikkakoulutuksen osuus vain 10 %.

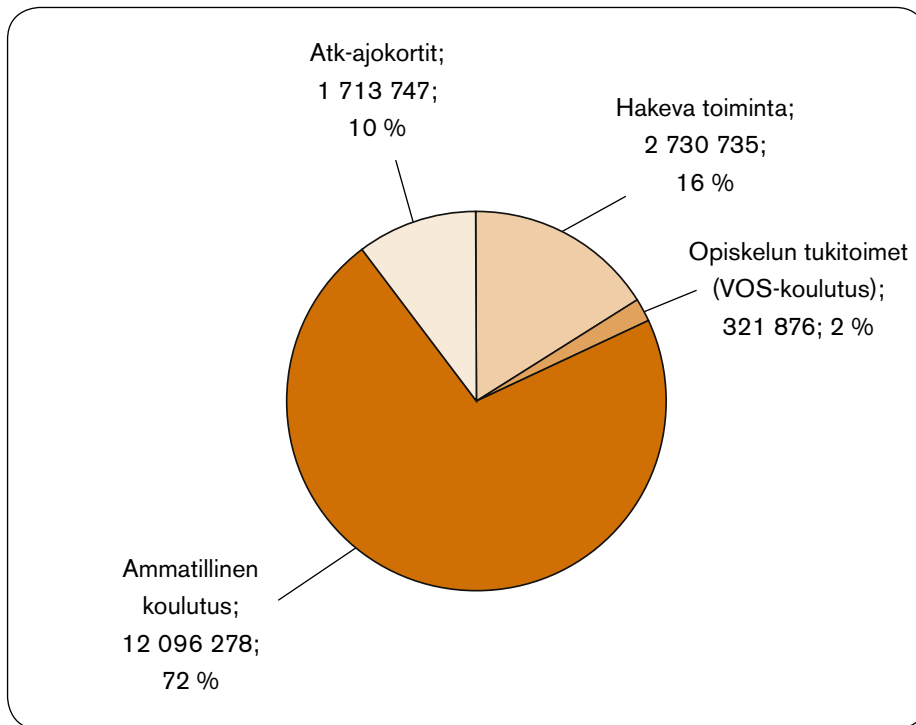
Kaikki valtionavustusperusteiseen koulutukseen liittyvät tukitoimet sisältyvät koulutukselle kohdennettuihin valtionavustuspäätöksiin. Näiden tukitoimien selvittäminen edellyttää erillisselvitystä, jota tehdään vuoden 2006 aikana.

Valtionavustuksella tuetaan myös valtionosuusrahoitteiseen koulutukseen liittyviä tukitoimia. Näiden tukitoimien rahoituksen osuus oli vain 2 %. Tukitoimenpiteitä on tällä rahoituksella suunnattu 439 opiskelijalle vuosina 2003–2005. Noin 12 % em. opiskelijoista suoritti kesken jäänyttä peruskoulun tai lukion

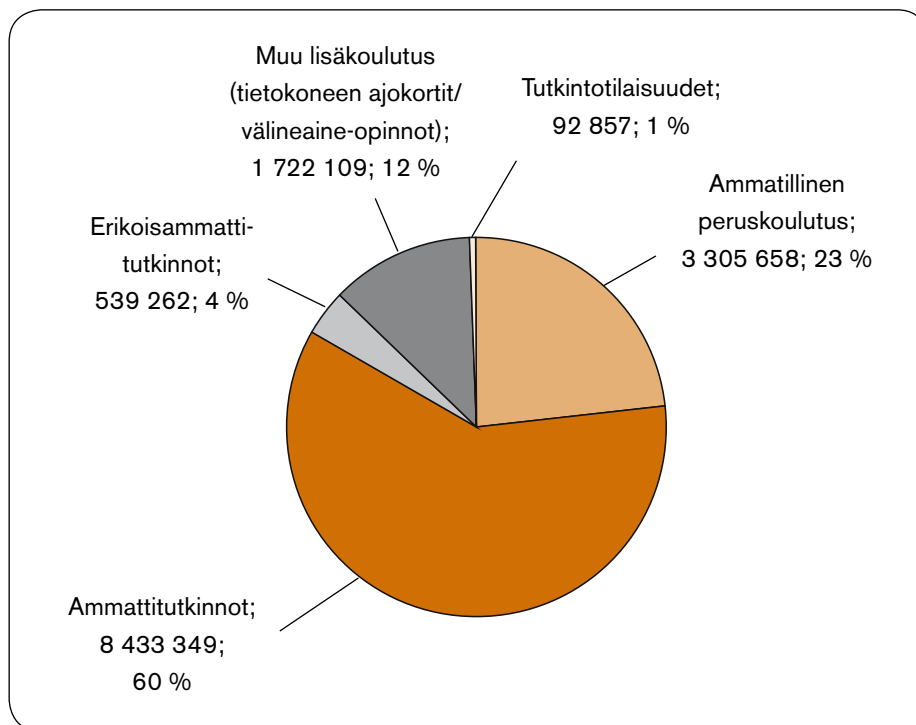
oppimäärää.

Peruskoulun ja lukion opetukseen liittyvä tukiovetuksen määrä on siis pieni, mutta sen suhteellinen osuus valtionosuusrahoitteisen koulutuksen tukitoimenpiteiden kokonaisrahoituksesta on noussut vuodesta 2003 alkaen, jolloin se oli 3 %. Sen osuus oli 12 % vuonna 2004 ja 23 % vuonna 2005.

Koulutukseen suunnattujen määrärahojen jakautumista vuonna 2005 kuvaa myös kuvio 8. Voimakkaasti painottui ammattitutkintoon valmistava koulutus, johon suunnattiin 60 % vuonna 2005 maksetusta avustussummasta. Lähes neljäsosa rahoituksesta (23 %) suunnattiin ammatilliseen peruskoulutukseen. Tietokoneen ajokorttikoulutuksen ja välineaineopintojen osuus koulutuksen kokonaisrahoituksesta oli enää vain 12 %, kun se vuonna 2004 oli 17 %. Merkittävää on, että Noste-ryhmä oli suorittamassa myös erikoisammattitutkintoja (4 % rahoituksesta). Ilman valmistavaa koulutusta tutkintotilaisuuksiin osallistuminen oli Noste-ryhmällä harvinaista, kun vain 1 % maksetuista laskuista kohdistui tutkintotilaisuuksien järjestämiseen ilman valmistavaa koulutusta.

Kuvio 7. Noste-määrärahojen jakautuminen (maksetut valtionavustukset) avustusryhmittäin v. 2005. (Yhteensä 16 862 636 euroa.)

Kuvio 8. Noste-määrärahojen jakautuminen koulutukseen v. 2005 maksettujen avustusten mukaan. (Yhteensä 14 093 235 euroa.)

13 Hakeva toiminta

Hakevan toiminnan tutkimuksen mukaan (Laukkanen, H. 2004, 2005 ja 2006 Joensuun yliopisto) hakeva toiminta on Noste-hankkeissa ollut pääosin työpaikoille jalkautumista ja kasvokkain tapahtuvaa vuorovaikutusta. Lisäksi hakeva toiminta on ollut perinteisiä esitteitä ja ilmoittelua, kohderyhmän motiivointia, koulutustarpeiden kartoitusta, kohderyhmän neuvontaa, henkilökohtaistamista ja verkostoitumista. Suurin osa seurantakyselyyn (Laukkanen, H. 2006 n=186) vastanneista hankkeiden edustajista piti hakevaa toimintaa ainakin vähän erilaisena muuhun koulutuksen markkinointiin verrattuna. Yli puolet vuoden 2005 kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että hakeva toiminta oli luonteeltaan enemmän ohjausta ja neuvontaa kuin koulutuksen markkinointia. Myös henkilökohtaistamista esiintyi, sillä kaksi kolmasosaa vastaajista oli tehnyt hakevan toiminnan yhteydessä karkeita henkilökohtaisia opiskeluohjelmia.

Käytännössä hakevaa toimintaa tehtiin työpaikoilla työnantajien keskuudessa useammin kuin työntekijöiden keskuudessa. Hyvänä hakevan toiminnan muotona tuotiin esiin kasvokkainen vuorovaikutus ja yrityksissä suoritettut osaamistarvekartoitukset. Parhaiten kohderyhmä oli tavoitettu hankkeiden kyselyvastauksen mukaan yrityskäynneillä ja lehti-ilmoitusten kautta. Henkilökohtaiset kontaktit oli koettu erityisen merkittäväksi kohderyhmän tavoittamisessa. Yli puolet vuoden 2005 kyselyyn vastanneista oli kuitenkin sitä

mieltä, että hakevaa toimintaa oli tehty riittämättömästi työpaikoilla ja lähes puolet koki tehneensä liian vähän henkilöstön osaamistarvekartoituksia.

Merkittävä havainto oli, että Noste-ohjelman hakevalla toiminnalla oli tavoitettu seurantatutkimuksen mukaan Noste-ryhmän lisäksi runsaasti muitakin aikuisia opiskelemaan. Hankkeiden edustajat arvion mukaan heitä olisi tavoitettu koulutukseen vuonna 2005 noin 1800 henkilöä, joka on kaksinkertainen määrä edelliseen vuoteen verrattuna (Laukkanen, H 2006). Yrityksiin jalkautuminen ei ole siten ollut ainoastaan Noste-tiedotusta. Yritysten osaamistarpeiden kartoitusta, joka kohdentuu yleensä laajasti työpaikkojen ja niiden henkilöstön kehittämiseen, oli tehnyt noin kolmasosa kyselyyn vastanneista.

Hakevaa toimintaa on omalta osaltaan myös SAK:n Osaava pärjää -hanke, jossa oli koulutettu vuoden 2005 loppuun mennessä 534 pätevyysluotsia vertais-tukihenkilöiksi työpaikoille. Noin viidesosa vuonna 2005 kyselyyn vastanneista Noste-hankkeiden edustajista kertoi tehneensä yhteistyötä pätevyysluotsien kanssa. Noin neljäsosa piti omaa yhteistyön määrää kuitenkin riittämättömänä. Ongelmaksi oli joskus koettu kontaktin löytyminen hankkeen ja pätevyysluotsin kesken.

Noin neljäsosa kyselyyn vastanneista oli vuonna 2005 tehnyt hakevassa toiminnassa yhteistyötä vapaan sivistystyön kanssa ja yli puolet oppisopimustoimi-

joiden kanssa.

Hakevan toiminnan kehittäminen laajana verkostomallina, jossa työelämäjärjestöt ovat mukana, on oppilaitosten toimintakulttuurissa enimmäkseen uutta ja siksi se edellyttääkin jatkuvaa panostusta omaan toimintaympäristöön soveltuvien hyvien mallien löytämiseksi.

14 Arviointia Noste-ohjelman toteutumisesta vuonna 2005

Vuonna 2005 Noste-ohjelman yhteistyöverkostoilla ja toimintamallilla toimittiin jo kolmatta vuotta, joten toiminta oli jo kohtuullisen vakiintunut.

Tässä vaiheessa voidaan jo arviointitutkimukseen (Hulkari Kirsti ja Mahlamäki-Kultanen Seija, 2006) ja muihin palautteisiin perustuen tehdä varovaista arviota ohjelman vaikutuksista. Pääasiassa tässä luvussa arvioidaan kuitenkin toteutunutta toimintaa. Varsinainen vaikuttavuusarviointi on paikallaan vasta ohjelman loppuvaiheessa.

Määrälliset opiskelijatavoitteet

Keväällä 2005 Noste-opiskelijoiden tavoittaminen ja koulutukseen hakeutuminen oli niin vilkasta, että läänneissä arvioitiin tarvittavan lisärahoitusta vastaamaan vilkastuneeseen koulutuskysyntään. Lisäbudjetissa saatiinkin 2 miljoonan euron lisärahoitus. Syksyllä koulutuskysyntä oli kuitenkin yllättäen osassa hankkeita huomattavasti vähäisempää, kuin mitä kevään kysynnän perusteella odotettiin. Määrälliseksi tavoitteeksi asetettu 8500 aloittavaa opiskelijaa ei siten toteutunut. Opiskelun aloitti kaikkiaan 5156 opiskelijaa. Näin lisärahoituksen käyttö siirtyi osittain vuodelle 2006.

Aiemmat kokemukset Nosteen kaltaisten erityis-

ohjelmien käynnistämistä ovat osoittaneet, että käynnistäminen saattaa olla toiveikkaita ennakoiteja hitaampaa. Näin on käynyt myös Nosteen kohdalla. Tilanteeseen varauduttiin ohjelman alussa tekemällä vuosittaisista budjettimäärärahoista kolmen vuoden siirtomäärärahoja, jotka tuovat ajallista joustoa toteutukseen.

Aloittavien opiskelijoiden määrä ei kuitenkaan yksistään kerro järjestetystä koulutuksesta. Samanlaisesti on tarkasteltava opiskelun laajuutta (opiskelijatyöpäivät, opiskelijatyövuodet). On syytä ottaa huomioon, että tavoitteen asettamisen perustana on ollut olettautuminen lyhyemmistä valmistavista koulutuksista, kuin mitä todellisuudessa on järjestetty. Opiskelun henkilökohtaistaminen Noste-ryhmän kohdalla on useissa tapauksissa merkinnyt koulutuksen pitkäkestoisuutta sekä tukitoimenpiteiden tarvetta. Aloittaneiden opiskelijoiden määrä ei kasvanut edellisestä vuodesta, mutta opiskelijatyövuosien määrä kasvoi melko paljon; vuoden 2004 1 262:sta vuonna 2005 2 000 opiskelijatyövuoteen. Keskimääräinen koulutuspuite kasvoi siis edelliseen vuoteen verrattuna. Vaikka rekrytointi ammatilliseen koulutukseen on osoittautunut vaikeammaksi kuin tietotekniikan koulutukseen, painopiste koulutuksen aloittaneissa siirtyi kohti ammatil-

lisiä tutkintoja, jotka ovat myös pitkäkestoisempia koulutuksia.

Noste-ryhmän osallistuminen koulutukseen Noste-ohjelman aikana vuosina 2003–2005 on kasvanut eikä siirtynyt vain toiseen rahoitusmuotoon. Noste-ryhmää vastaavien opiskelijoiden kokonaismäärä on nimittäin pysynyt samansuuruisena koko ohjelmakauden valtionosuusrahoitteisessa ammatillisessa koulutuksessa verrattuna ohjelmaa edeltävään vuoteen 2002.

Maakunnalliset erot

Merkillepantavaa ohjelman toteutuksessa on suuret erot eri maakuntien ja seutukuntien välillä. Liitteessä 5 olevassa taulukossa on esitetty maakunnittain toimintavuosina 2003–2005 koulutuksen aloittaneiden määrät ja aloittaneiden suhteellinen osuus maakuntien Noste-kohderyhmästä. Prosenttiset osuudet vaihtelevat 1,9 %:sta 6,4 %:iin. Kun näitä eroja arvioidaan, rinnalla tulisi olla valtionosuuskoulutukseen hakeutuneiden kohderyhmän opiskelijoiden määrät, joiden maakunnalliset vaihtelut saattavat selittää osan suurista eroista Noste-koulutukseen hakeutuneiden määrissä. Valtionosuuskoulutukseen hakeutuneen Noste-ryhmän määrät ja suhteelliset osuudet kohderyhmän

kokoon suhteutettuna maakunnittain vuonna 2004 (vuoden 2005 tilastoja ei vielä käytettävissä) eivät näyttäisi selittävän näin suuria eroja koulutuksen aloitaneissa (liite 6). Hankkeiden vetäjien ammattitaito, henkilökohtaiset ominaisuudet ja verkostot sekä oppilaitosten johdon suhtautuminen ja tuki ovat tärkeitä eroja selittäviä taustavaikuttajia. Samoin oppilaitosten keskinäisen yhteistyön perinne sekä oppilaitosten ja työelämän yhteistyöverkostojen toimivuus ovat merkittäviä tekijöitä.

Opiskelijoiden suorittamat tutkinnot tai osatutkinnot

Tutkintoja ja niiden osia suoritettiin vuonna 2005 yhteensä 3 111. Määrä oli kasvanut vuoteen 2004 verrattuna. Tietokoneen ajokorttitutkinnot ja niiden osat painoutuivat tänäkin vuonna suoritettujen tutkintojen kokonaismäärässä. Niiden osuus oli kuitenkin enää 55 % kaikista tutkinnoista ja niiden osista, kun vastaava osuus vuonna 2004 oli vielä 70 %. Kehitysuunta on siis tavoitteiden mukainen.

Opiskelijamäärien ja kokonaisten tutkintojen määrien kehitystä vuosina 2003–2005 kuvataan kuviossa 9.

Osatutkintojen määrän kehitys vuosina 2003–2005 ilmenee kuviossa 10.

Osatutkintojen määrä on eri asia kuin opiskelijoiden määrä, koska osalla opiskelijoista on useampia kuin yksi osatutkinto.

Opiskelijamäärien, tutkintojen ja osatutkintojen määrät ovat kehittyneet ohjelman tavoitteiden suuntaisesti, mutta opiskelijoiden määrän lisääntyminen ja tutkintojen sekä osatutkintojen syntyminen on ollut hitaampaa kuin tavoitteiden asettelussa oletettiin.

Tietotekniikan opiskelu

Tietotekniikan opiskelun aloitti 41 % kaikista opiskelunsa vuonna 2005 aloittaneista Noste-opiskelijoista. Vastaavan ryhmän osuus oli edellisenä vuonna 44 %. Erityisen merkillepantavaa on, että 30–49-vuotiaista opiskelijoista 70 % aloitti ammatillisen opiskelun. Tietokoneen ajokorttikoulutuksen suosio painottui tätä vanhemmissa ikäryhmissä. Vuoden 2005 avustuksista tietotekniikan koulutuksen rahoitusosuus oli kui-

tenkin vain 10 %, kun se vuotta aiemmin oli 16 %.

Jatkossa tietotekniikkakoulutukseen liittyvää ohjauksellista osuutta pyritään painottamaan siten, että se tietoisemmin toimisi väylänä ammatilliseen koulutukseen ja tutkintoihin. Seurantatutkimuksen tietojen mukaan tietotekniikkaopintojen jälkeen ammatillisiin tutkintoihin jatkavien opiskelijoiden osuus on pieni, vaikkakin kasvua olikin tapahtunut edelliseen vuoteen verrattuna (Laukkanen H, 2006).

Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutuksen aloittaneiden osuutta pyrittiin myös kasvattamaan edellisestä vuodesta. Kasvua tapahtui jonkin verran. Oppisopimuskoulutuksen aloittaneiden osuus oli 6,5 % kaikista opiskelunsa vuonna 2005 aloittaneista. Edellisen vuoden vastaava osuus oli noin 5 %. Vuonna 2004 valtionosuusrahoitteisessa oppisopimuskoulutuksessa oli lisäksi 5 315 Noste-kohderyhmään kuuluvaa opiskelijaa, joista lisäkoulutuksessa 2 741 opiskelijaa. Tässä yhteydessä herää kysymys, onko vos-rahoituksen ja täydentävän Noste-erityisrahoituksen mahdollisuudet käytetty riittävän tehokkaasti asiakkaiden hyödyksi?

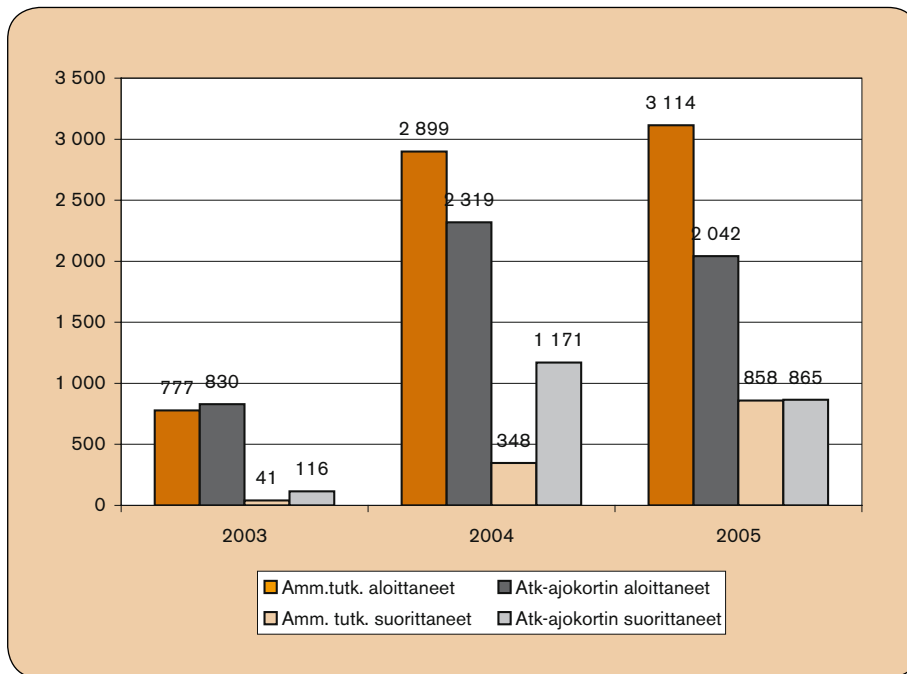
Hakevaa toimintaa tehdään joka tapauksessa osassa hankkeita Noste-toimijoiden ja oppisopimustoimijoiden yhteistyönä. Tällaiselta yhteistyöltä on syytä odottaa jatkossa enemmän myös oppisopimuksia.

Yrittäjät

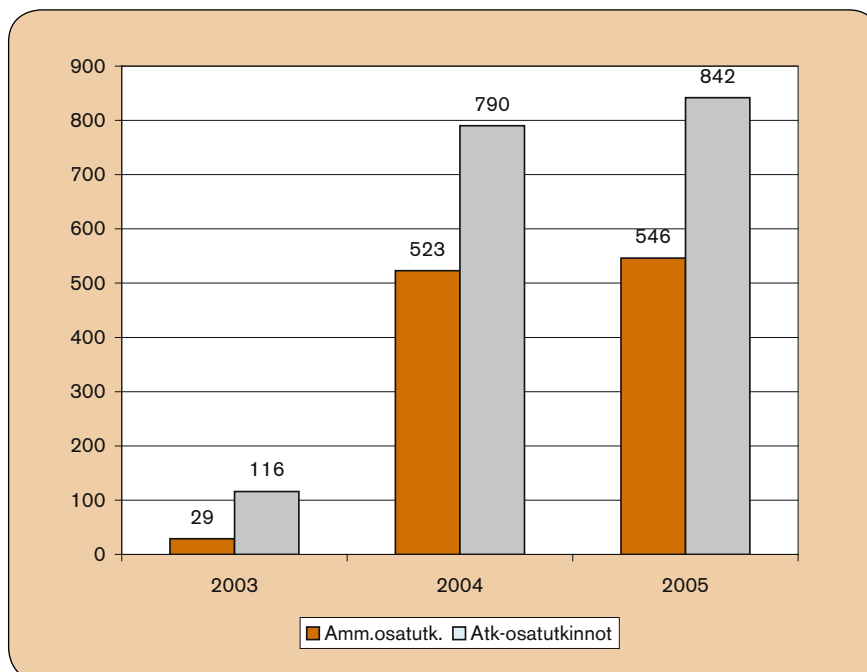
Yrittäjien osuus Nosteessa oli vuonna 2005 keskimäärin vain 3,4 % kaikista koulutuksensa aloittaneista. Kun samana vuonna tiedetään suoritettua yli 1 000 yrittäjän ammattitutkintoa, voi kysyä, onko Noste-rahoituksen mahdollisuus otettu riittävästi käyttöön Noste-kriteerit täyttävien yrittäjien kohdalla.

Työttömät

Työttömien osuus Noste-opiskelijoista nousi vähän edellisestä vuodesta, mutta on vain 7,1 %. Pieni määrä johtuu siitä, että työhallinto ohjaa työttömät pääsääntöisesti työvoimakoulutukseen. Työttömien henkilöiden integrointi omaehtoisen koulutuksen sekaryhmiin on osoittautunut aikaa ja tahtoa vaativaksi

Kuvio 9. Opiskelun aloittaneet sekä suoritettut kokonaiset tutkinnot ammatillisessa koulutuksessa ja ATK-ajokorttikoulutuksessa vuosina 2003, 2004 ja 2005.

Kuvio 10. Osatutkintojen määrät ammatillisessa koulutuksessa ja ATK-ajokorttikoulutuksessa vuosina 2003, 2004 ja 2005.

yhteistoiminnan näytöksi kahden eri hallinnon ja rahoitusjärjestelmien välimaastossa.

Hakevan toiminnan osuus ja merkitys

Vielä vuonna 2004 hankkeille maksetuista määrärahoista kohdistui neljännes hakevaan toimintaan. Vuonna 2005 hakevan toiminnan osuus oli enää 16 % kokonaisrahoituksesta. Tämä kehityksen suunta on aivan tavoitteiden mukainen.

Hakevalla toiminnalla on pystytty motivoimaan sitä väestön osaa, joka pohjakoulutuksensa ja ikänsä perusteella on vaikeimmin koulutukseen innostettavissa. Kolmasosa erityisrahoituksella aloittaneista Noste-opiskelijoista oli yli 50-vuotiaita.

Hakeva toiminta kohdentui Noste-ryhmän lisäksi useimmiten myös muihin aikuisryhmiin. Seurantatutkimuksen mukaan hakevalla toiminnalla onkin tavoitettu aikuisia myös muilla rahoitusmuodoilla järjestettyihin koulutuksiin. Sillä on siten yleistä aikuiskoulutuksen kiinnostusta aktivoivaa merkitystä.

Toimintamuoto antaa mahdollisuuden entistä asiakaslähtöisempään aikuiskoulutuksen järjestämiseen ja sillä voi olla siten laajempaa merkitystä aikuiskoulutuksen kehittämiseen.

Seurantatutkimusten mukaan Noste-kohderyhmällä eikä työnantajilla ole edelleenkään tarpeeksi tietoa Noste-ohjelmasta. Näin ollen hakevaa toimintaa tarvitaan ja se tulee jatkossakin muodostamaan olennaisen osan Noste-ohjelmaa.

Hyvien toimintamallien levittämistä tuetaan mm vuoden 2005 aikana tehdyllä hakevan toiminnan oppaalla Hakeva löytää sekä vuonna 2006 toteutettavalla Benchmarking-toiminnalla.

Yhteistyöverkostot

Hankkeet ovat seurantatutkimuksen mukaan yhteistyöverkostoina tuottaneet monipuolisempaa koulutusta, opiskelijoiden neuvontapalveluja, hakevaa toimintaa ja yhteistä tiedotusta. Oppilaitosten keskinäisen verkostotoiminnan kehittämistä ei ole hankkeissa kuitenkaan kovin paljon mietitty, vaikka sitä onkin pyritty tukemaan mm. itsearviointiaineistoilla.

Kolmikantayhteistyö koulutuksen järjestäjien ja työelämän osapuolten kesken ohjelman toteuttamises-

sa on yksi Noste-ohjelman peruseriaatteista. Hakeva toiminta kohdistuu erityisesti työpaikoille ja työssä olevien henkilöiden koulutus on sovitettava yhteen työpaikan tarpeiden ja vaatimusten kanssa. Noste-ohjelma on vahvistanut em. yhteistyötä. Työelämäyhteistyö on seurantatutkimuksen mukaan kehittynyt sekä määrällisesti että laadullisesti.

Verkostoitumisessa työhallintoon tapahtui vuoden 2005 aikana edistymistä. Joitakin hyviä toimintamalleja on koottu sivustolle www.noste-ohjelma.fi ja toimintamalleja leviää myös Benchmarking-toiminnan avulla. Paikallisella tasolla kiinteän palveluverkoston luomiseen aikuiskoulutuksen järjestäjäverkostojen ja työvoimatoimistojen neuvontapalvelujen välillä tulisi määrätietoisesti panostaa kaikilla alueilla.

Asiakaslähtöisyys

Noste-ohjelman on odotettu tuovan aikuiskoulutukseen asiakaslähtöisyyttä ja joustavuutta sekä monipuolistavan koulutustarjontaa. Asiakaslähtöisyys merkitsee koulutuksen järjestämistä työpaikka- ja työntekijälähtöisesti perinteisen oppilaitoslähtöisyyden sijasta. Arviointitutkimuksen itsearviointikyselyn (n=155) mukaan Noste-kumppanuus on kehittänyt aikuiskoulutuksen asiakaslähtöisyyttä. Väitteen *Noste-kumppanuus on kehittänyt aikuiskoulutuksen asiakaslähtöisyyttä* kanssa 19 % vastaajista oli täysin samaa mieltä ja 45 % lähes samaa mieltä. Koulutusta suunnitellaan vähintään jossain määrin osaamistarvekar-toitusten perusteella (noin 70 % vastaajista, n=155). Työpaikkojen ja työntekijöiden osaamisen tarpeet on Noste-ohjelmassa arviointitutkimuksen mukaan yleensä onnistuttu yhteen sovittamaan.

Henkilökohtaistaminen

Näyttötutkintojen ja niihin valmistavan opiskelun henkilökohtaistamista on kehitetty opetushallituksen johtamassa laajassa Aikuisopiskelun henkilökohtaistaminen (AiHe)-hankkeessa. Noste-ohjelmassa on pyritty hyödyntämään AiHe:ssa kehitettyjä toimintamalleja. Aiemman osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ei aina arviointitutkimuksen mukaan näy kuitenkaan opiskeluajan lyhenemisenä, vaan usein se merkitsee Noste-ryhmän kohdalla myös opiskeluajan

pitkäkestoisuutta. Koulutuksen toteuttamisen rakenteet ja toimintatavat eivät tunnu tukevan joustavaa henkilökohtaistamista. Tämä ei ole luonnollisesti vain Noste-ohjelman, vaan koko aikuiskoulutuksen iso kehittämishaaste.

Tukitoimet

Opiskelun henkilökohtaistamiseen liittyvät kiinteästi opiskeluvalmiuksien huomioon ottaminen ja opiskelun tukitoimet. Kouluttajat ovat tuoneet esiin Noste-opiskelijoiden tavallista suuremman tukitoimenpiteiden tarpeen opiskeluvalmiuksien edistämiseksi. Ongelmaa esiintyy osittain oppimisvaikeuksien tunnistamisessa ja kouluttajien valmiuksissa ja mahdollisuuksissa (koulutus, aika ym.) järjestää tarvittavaa tukea. Tämä alue on Noste-ohjelman arviointitutkimuksessa vuoden 2006 aikana yhtenä painopistealueena, josta pyritään saamaan lisätietoa.

Peruskoulu- ja lukio-opintojen suorittaminen Noste-ohjelman tukemana on ollut vähäistä vuosina 2003–2005. Näihin opintoihin osoitetuissa tukitoimissa on kuitenkin havaittavissa pientä kasvua vuosittain.

Työssä oppiminen

Noste-ryhmän opiskelu omalla työpaikallaan on vaativa haaste myös kouluttajalle. Arviointitutkimuksessa tuotiin esiin havainto, että opiskelu työpaikalla jää useissa tapauksissa liian pienelle huomiolle työn ja tuotannon ensisijaisuuden vuoksi. Koulutettujen työpaikkaohjaajien panostus olisikin ensiarvoisen tärkeä, että oppimisjärjestelyjä saataisiin syntymään työpaikoille. Koska koulutetuista työpaikkaohjaajista on pulaa, ovat oppilaitosten kouluttajien työpaikkakäynnit ja ohjaus avainasemassa työssä oppimiselle. Kysymyksessä ei ole vain Noste-ryhmän, vaan muunkin työssäkäyvän aikuisväestön tutkintoon valmistavan koulutuksen onnistuminen työpaikkälähtöisesti.

Kokemuksia vaikuttavuudesta

Noste-opiskelijoiden kokemukset olivat arviointitutkimuksen haastattelujen mukaan myönteisiä erityisesti työelämässä pysymisen, ammattitaidon ja osaamisen

kehittymisen sekä urakehityksen osalta. Samoin opiskelijoiden käsitykset työssä jaksamisesta ja työelämässä pysymisestä olivat myönteisiä. Lisäksi tutkinnon suorittaminen edisti opiskelijoiden koulutushalukkuutta myös niiden opiskelijoiden kohdalla, joilla koulutukseen tullessa ei ollut erityisen suurta kiinnostusta opiskeluun.

Itä-Suomen läänin Noste-opiskelijoiden palaute (n=348) vuodelta 2005 vahvistaa em. arvioita. Valtaosa opiskelijoista (96 %) koki, että he saattoivat hyödyntää oppimaansa työelämässä ja että koulutus on lisännyt ammatillista osaamista (96,6 %). Suurin osa (90 %) ilmoitti, että halu opiskella jatkossakin lisääntyi.

Arviointitutkimuksessa työnantajat arvioivat, että koulutuksen vaikutukset näkyvät ammattitaidon ja osaamisen lisääntymisenä sekä työmotivaation ja sitoutumisen kasvuna. Koulutuksen ja tutkinnon suorittamisen myönteisenä vaikutuksena työnantajat panivat merkille, että työntekijäin halu jakaa osaamistaan nuoremmille työntekijöille lisääntyi. Haastatteluvastausten perusteella näyttää siltä, että koulutuksen ja osaamisen kehittämisen avulla pystyttiin edistämään kohderyhmän työhyvinvointia ja työelämässä pysymistä.

Lähteet

- Asetus 42/2005 aikuisten koulutustason kohottamiseen myönnettävästä valtionavustuksesta. Valtioneuvosto. Annettu 27.1.2005.
- Huusko Arja. 2006. Hakeva toiminta ja siihen liittyvä yhteistyö Nostetta Pohjois-Karjalaan -hankkeessa. Joensuun yliopisto. Sosiologian laitos.
- Kokkila Hanne. 2003. Elinikäiseksi oppijaksi aikuisiällä? Vailla toisen asteen tutkintoa olevien 30–54-vuotiaiden osallistuminen aikuiskoulutukseen ja käsitykset koulutustarpeesta. Joensuun yliopisto. Sosiologian laitos.
- Kokkila Hanne. 16.6.2004. Noste-hankkeiden hakeva toiminta vuonna 2003, Joensuun yliopisto. Sosiologian laitos.
- Laukkanen Hanne. 2005. SAK:n pätevyysluotsien toiminta Noste-ohjelmassa vuosina 2003 ja 2004. Joensuun yliopisto. Sosiologian laitoksen raportteja 4, 2005. ISBN 952-458-647-9.
- Laukkanen Hanne. 26.4.2005. Hakeva toiminta Noste-hankkeissa vuonna 2004, Joensuun yliopisto. Sosiologian laitos.
- Laukkanen Hanne. 1.2.2006. Hakeva toiminta Noste-hankkeissa vuonna 2005, Alustavaa yhteenvetoa kyselyn tuloksista, Joensuun yliopisto. Sosiologian laitos.
- Laukkanen Hanne. 2006. Ammattitutkinto aikuisiällä – Noste-koulutukseen hakeutuminen osana aikuisen elämäntulkua. Joensuun yliopisto. Sosiologian laitos.
- Mahlamäki-Kultanen Seija ja Hulkari Kirsti. 2004. Noste-erillisrahoituksella toteutettavien hankkeiden arviointi. Vuosiraportti 1.1.–31.12.2004. Tampereen yliopisto. Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Hulkari Kirsti ja Mahlamäki Seija. 2006. Noste-erityisrahoituksella toteutettavien hankkeiden arviointi. Vuosiraportti 1.1.–31.12.2005. Tampereen yliopisto. Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Noste-koulutuksen opiskelijapalaute vuodelta 2005. Helmikuu 2006. Itä-Suomen lääninhallitus Nro 114.
- Pakaste Marja ja Laukkanen Hanne. 2006. Hakeva löytää. Noste-ohjelma. Opetusministeriö.
- OPTI/HANKI -opiskelijarekisteri. Tiedot koottu 8.3.2006. Lääninhallitukset. Tiedot koottu helmi-maaliskuu 2006.
- Opiskelijat ammatillisessa koulutuksessa vuonna 2002. Oppilaitostilastot. Tilastokeskus 2004.
- Opiskelijat ammatillisessa koulutuksessa vuonna 2003. Oppilaitostilastot. Tilastokeskus 2005.
- Opiskelijat ammatillisessa koulutuksessa vuonna 2004. Oppilaitostilastot. Tilastokeskus 2006.
- Opiskelijat lukiokoulutuksessa 2002, 2003 ja 2004. Oppilaitostilastot. Tilastokeskus.

Valtioneuvoston asetus

aikuisten koulutustason kohottamiseen myönnettävästä valtionavustuksesta

Annettu Helsingissä 27 päivänä tammikuuta 2005

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, säädetään 27 päivänä heinäkuuta 2001 annetun valtionavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla:

1 §

Soveltamisala ja tarkoitus

Tätä asetusta sovelletaan myönnettäessä valtion vuoden 2003, 2004 ja 2005 talousarvion momentilta 29.69.34 valtionavustusta aikuisten koulutustason kohottamiseen.

Avustusten myöntämisen tarkoituksena on parantaa enintään perusasteen tutkinnon suorittaneiden aikuisten työelämässä pysymistä ja urakehitystä, lieventää suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymisen aiheuttamaa työvoimavajasta ja vaikuttaa työllisyysasteeseen.

2 §

Avustettava toiminta

Avustusta voidaan myöntää:

1) ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon sekä kansallisen tai eurooppalaisen tietokoneen ajokortin suorittamiseen tähtäävän koulutuksen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen (koulutus ja tutkintotilaisuudet);

2) opiskeluvaihtoihin, opinto-ohjaukseen, opintojen ja opiskelun henkilökohtaistamiseen ja muihin opiskelua tukeviin toimiin (opiskelun tukitoimet);

3) hakevaan toimintaan, tiedotukseen ja neuvontaan sekä muihin toimiin, joilla edistetään opintoihin

hakeutumista (opintoihin hakeutumista edistävät toimet).

Opiskelun tukitoimiin myönnettävällä avustuksella voidaan tukea opiskelua myös opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisesti rahoitetussa ammatilliseen tutkintoon, perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen sekä aikaisemmin keskeytyneiden lukio-opintojen loppuunsaattamiseen tähtäävässä koulutuksessa.

Avustus tulee suunnata niin, että sillä toteutettavat toimenpiteet kohdistuvat pääasiassa työssä oleviin.

Avustusta voidaan myöntää valtion talousarvion rajoissa toimintaan, joka päättyy viimeistään vuonna 2009.

3 §

Avustettavaan toimintaan osallistumisen edellytykset

Avustuksella rahoitettava koulutus, tutkintotilaisuudet ja opiskelun tukitoimet on tarkoitettu henkilöille, jotka ovat koulutuksen alkamisvuonna 30—59-vuotiaita eivätkä ole suorittaneet perusasteen jälkeistä tutkintoa. Opiskelun tukitoimiin myönnettävä avustus perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen tähtäävässä koulutuksessa on kuitenkin tarkoitettu koulutuksen alkamisvuonna 25—59-vuotiaille.

Päätöksen 1 momentissa tarkoitettujen edellytysten täyttymisestä tekee avustuksen saaja tai 4 §:n 2 mo-

mentissa tarkoitettu alueellisen hankkeen toimija. Pää-
töstä varten sen tulee pyytää avustettavaan toimintaan
hakeutuvilta henkilöiltä selvitys hänen suorittamistaan
koulutuksista ja tutkinnoista. Opetusministeriö voi
antaa täsmentäviä ohjeita siitä, milloin henkilön kat-
sotaan suorittaneen perusasteen jälkeisen tutkinnon.

4 §

Avustuksen saajat

Avustusta voidaan myöntää kunnalle, kuntayhty-
mälle tai rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle, jolla
on ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa
(631/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetussa
laissa (630/1998), lukiolaissa (629/1998) tai perus-
opetuslaissa (628/1998) tarkoitettu koulutuksen jär-
jestämislupa tai vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa
(632/1998) tarkoitettu oppilaitoksen ylläpitämislupa,
sekä kunnalle tai kuntayhtymälle perusopetuksen jär-
jestäjänä. Opintoihin hakeutumista edistäviin toimiin
voidaan avustusta myöntää myös rekisteröidylle työ-
elämän järjestölle ja kansalaisjärjestölle.

Ensisijaisesti avustusta myönnetään 1 momentissa
tarkoitettujen toimijoiden yhteisiin alueellisiin hank-
keisiin, joissa järjestetään sekä opintoihin hakeutumista
edistäviä toimia, koulutusta ja tutkintotilaisuuksia
että opiskelun tukitoimia. Alueelliseen hankkeeseen
avustus myönnetään hakijalle, jolla on ammatillisesta
aikuiskoulutuksesta tai ammatillisesta koulutuksesta
annetussa laissa tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa
ja joka on sopinut tarvittavasta yhteistyöstä muiden
toimijoiden kanssa.

5 §

Avustuksen valtionosuusrahoitusta täydentävään luonteeseen liittyvät myöntämisedellytykset

Ammatilliseen perustutkintoon tähtäävän koulu-
tuksen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen voidaan
avustusta myöntää, jos hakija hakemukseensa sisälty-
vässä suunnitelmassa osoittaa tulevansa järjestämään
ammattillista peruskoulutusta valtionosuusrahoituksella
vähintään opiskelijamäärälle, jota opetusministeriö
on käyttänyt opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta
annetun lain 45 §:n 1 momentin mukaisesti myönne-

tyn ammatillisen peruskoulutuksen valtionosuusrahoi-
tuksen perusteena.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintoon tähtäävän
koulutuksen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen
voidaan avustusta myöntää, jos hakija hakemukseensa
sisältyvässä suunnitelmassa osoittaa tulevansa järjestä-
mään ammatti- ja erikoisammattitutkintoon tähtäävää
ammattillista lisäkoulutusta valtionosuusrahoituksella
vähintään opiskelijatyövuosimäärän, jota opetusminis-
teriö on käyttänyt opetus- ja kulttuuritoimen rahoit-
uksesta annetun lain 45 §:n 1 momentin mukaisesti
myönnetyn ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuus-
rahoituksen perusteena ammatti- ja erikoisammatti-
tutkintoon tähtäävän koulutuksen osalta.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintoon tähtäävän
koulutuksen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen
oppisopimuskoulutuksena voidaan avustusta myön-
tää, jos hakija osoittaa hakemukseensa sisältyvässä
suunnitelmassa tulevansa järjestämään ammatillisena
lisäkoulutuksena järjestettävää oppisopimuskoulutusta
vähintään opiskelijamäärälle, jonka opetusministeriö
on mitoitannut ammatillisesta aikuiskoulutuksesta an-
netun lain 6 §:n mukaisesti oppisopimusten vuotuista
enimmäismäärää koskevassa päätöksessään.

Alueellisessa hankkeessa hakijan tulee osoittaa,
että ne hankkeeseen osalliset koulutuksen järjestäjät,
joiden tarkoituksena on järjestää 1–3 momentissa tar-
koitettua toimintaa avustuksella rahoitettuna, täyttä-
vät avustuksen myöntämisen edellytykset.

6 §

Työelämäyhteistyö

Aikuisten koulutustason kohottamiseen tähtäviä
toimia koordinoi opetusministeriön asettama valta-
kunnallinen ohjausryhmä, jossa on työelämän järjes-
töjen edustus.

Lääninhallitusten ja työvoima- ja elinkeinokeskus-
ten yhteistyöeliminä toimivat työvoima- ja elinkeino-
keskuksista annetun asetuksen (93/1997) 15 a §:ssä
tarkoitettut ennakointi- ja hankintatoimikunnat, jollei
lääninhallitusten ja työvoima- ja elinkeinokeskusten
kesken ole sovittu muista yhteistyöelimistä.

Avustuksen saaja tulee velvoittaa toimimaan toi-
minnan työpaikkakohtaisessa toteuttamisessa yhteis-
työssä työnantajan ja työntekijöiden kanssa.

7 §

Avustuksen hakeminen, myöntäminen ja maksaminen
Avustusta haetaan lääninhallitukselta.

Avustuksen myöntää ja maksaa lääninhallitus.

8 §

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä helmikuuta 2005.

Tällä asetuksella kumotaan aikuisten koulutustason kohottamiseen myönnettävästä valtionavustuksesta 22 päivänä tammikuuta 2004 annettu valtioneuvoston asetus (35/2004).

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa myönnettyihin avustuksiin sovelletaan tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita avustusta koskevia säännöksiä.

Helsingissä 27 päivänä tammikuuta 2005

Opetusministeri *Tuula Haatainen*

Opetusneuvos *Jorma Ahola*

V. 2005 Noste-koulutuksen aloittaneet opiskelijat ja suoritettut tutkinnot / tutkinnon osat

LÄÄNI / alue / koulutusalat	Aloittaneet opiskelijat			Suoritettut tutkinnot			
	Oppilaitos- muotoinen	Oppi- sopimus	Yhteensä	Amm. tutkinnot		Tietok. ajokortit	
				Tutkinnot	Osat	Tutkinnot	Osat
ETELÄ-SUOMEN LÄÄNI							
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	24	21	45	11	-		
Kulttuuriala	71	1	72	9	7		
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	255	35	290	58	89		
Luonnontieteiden ala (ilman ajokortteja)	23	1	24	3	-		
tietokoneen ajokortit	1 095	-	1 095			476	527
Tekniikka ja liikenne	363	36	399	108	98		
Luonnonvara- ja ympäristöala	8	-	8	6	12		
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	181	65	246	94	39		
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	218	24	242	86	57		
Muu koulutus	-	-	0	-	-		
Kaikki alat yhteensä	2 238	183	2 421	375	302	476	527
ITÄ-SUOMEN LÄÄNI							
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	-	-		-	-		
Kulttuuriala	11	-	11	-	-		
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	8	-	8	-	26		
Luonnontieteiden ala (ilman ajokortteja)	1	-	1	5	1		
tietokoneen ajokortit	231	-	231			122	133
Tekniikka ja liikenne	78	6	84	8	22		
Luonnonvara- ja ympäristöala	1	-	1	4	3		
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	204	-	204	59	40		
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	105	-	105	64	9		
Muu koulutus	14	-	14	-	-		
Kaikki alat yhteensä	653	6	659	140	101	122	133
LAPIN LÄÄNI							
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	3	-		-	-		
Kulttuuriala	-	-		-	-		
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	-	-	0	-	-		
Luonnontieteiden ala (ilman ajokortteja)	1	-		-	-		
tietokoneen ajokortit	54	-	54			46	15
Tekniikka ja liikenne	30	-	30	19	2		
Luonnonvara- ja ympäristöala	5	-	5	-	3		
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	26	-	26	1	-		
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	10	-	10	13	6		
Muu koulutus	-	-		-	-		
Kaikki alat yhteensä	129	0	129	33	11	46	15

LÄÄNI / alue / koulutusalat	Aloittaneet opiskelijat			Suoritetut tutkinnot			
	Oppilaitos- muotoinen	Oppi- sopimus	Yhteensä	Amm. tutkinnot		Tietok. ajokortit	
				Tutkinnot	Osat	Tutkinnot	Osat
LÄNSI-SUOMEN LÄÄNI							
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	8	-	8	3	-		
Kulttuuriala	3	-	3	2	-		
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	134	10	144	26	12		
Luonnontieteiden ala (ilman ajokortteja)	28	-	28	-	-		
tietokoneen ajokortit	557	-	557			176	140
Tekniikka ja liikenne	265	6	271	40	26		
Luonnonvara- ja ympäristöala	58	6	64	20	17		
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	259	24	283	31	44		
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	237	43	280	126	8		
Muu koulutus	6	-	6	-	-		
Kaikki alat yhteensä	1 555	89	1 644	248	107	176	140
OULUN LÄÄNI							
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	4	1	5	2	2		
Kulttuuriala	-	-	0	4	1		
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	3	10	13	2	-		
Luonnontieteiden ala (ilman ajokortteja)	1	-	1	-	-		
tietokoneen ajokortit	105	-	105			45	27
Tekniikka ja liikenne	58	5	63	7	9		
Luonnonvara- ja ympäristöala	11	14	25	1	-		
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	29	10	39	6	10		
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	37	14	51	30	4		
Muu koulutus	-	-	-	-	-		
Kaikki alat yhteensä	248	54	302	52	26	45	27
KOKO MAA							
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	39	22	61	16	-		
Kulttuuriala	85	1	86	15	34		
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	400	55	455	91	102		
Luonnontieteiden ala (ilman ajokortteja)	54	1	55	3	-		
tietokoneen ajokortit	2 042	-	2 042			865	842
Tekniikka ja liikenne	794	54	848	182	157		
Luonnonvara- ja ympäristöala	83	20	103	31	35		
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	699	99	798	201	134		
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	607	81	688	319	84		
Muu koulutus	20	-	20	-	-		
Kaikki alat yhteensä	4 823	333	5 156	858	546	865	842

Noste-ohjelman vuonna 2005 toteutuneet opiskelijatyövuodet

LÄÄNI / alue / koulutusalat	Tot. opiskelijatyöpäivät	Tot. opiskelijatyövuodet
ETELÄ-SUOMEN LÄÄNI		
Humanistinen ja kasvatusala	5 267	277
Kulttuuriala	4 680	24,6
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	37 684	198,3
Luonnontieteiden ala (sis. ajokortit)	28 982	152,5
Tekniikka ja liikenne	26 415	139,0
Luonnonvara- ja ympäristöala	1 577	83,0
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	38 768	204,0
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	27 022	142,2
Muu koulutus	55	0,3
Yhteensä	170 450	971,6
LÄNSI-SUOMEN LÄÄNI		
Humanistinen ja kasvatusala	2 288	12,0
Kulttuuriala	814	4,3
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	13 720	72,2
Luonnontieteiden ala (sis. ajokortit)	13 483	71,0
Tekniikka ja liikenne	16 371	86,2
Luonnonvara- ja ympäristöala	6 000	31,6
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	31 344	165,0
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	33 217	174,8
Muu koulutus	39	0,2
Yhteensä	117 276	617,3
ITÄ-SUOMEN LÄÄNI		
Kulttuuriala	1 014	5,3
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	2 287	12,0
Luonnontieteiden ala (sis. ajokortit)	8 059	42,4
Tekniikka ja liikenne	6 832	36,0
Luonnonvara- ja ympäristöala	340	1,8
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	17 375	91,4
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	8 919	46,9
Muu koulutus	111	0,5
Yhteensä	44 937	236,3
OULUN LÄÄNI		
Humanistinen ja kasvatusala	4 040	21,3
Kulttuuriala	108	0,6
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	2 457	12,9
Luonnontieteiden ala (sis. ajokortit)	1 485	7,8
Tekniikka ja liikenne	3 800	20,0
Luonnonvara- ja ympäristöala	685	3,6
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	8 499	44,7
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	9 371	49,3
Yhteensä	30 445	160,2

LÄÄNI / alue / koulutusalat	Tot. opiskelijatyöpäivät	Tot. opiskelijatyövuodet
LAPIN LÄÄNI		
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	210	1,1
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	324	1,7
Luonnontieteiden ala (sis. ajokortit)	2 041	10,7
Tekniikka ja liikenne	4 376	23,0
Luonnonvara- ja ympäristöala	250	1,3
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	5 492	28,9
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	4 109	21,6
Yhteensä	16 802	87,2
KOKO MAA		
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	11 805	62,0
Kulttuuriala	6 616	34,8
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	56 472	297,2
Luonnontieteiden ala (sis. ajokortit)	54 050	284,5
Tekniikka ja liikenne	57 794	304,2
Luonnonvara- ja ympäristöala	8 852	46,6
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	101 478	534,1
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	82 638	435,0
Muu koulutus	205	1,1
Yhteensä	379 910	2 000,0

**Noste-määrärahojen jakautuminen v. 2005
maksettujen avustusten mukaan**

Avustusryhmät	€	%
Hakeva toiminta	2 730 735	16
Opiskelun tukitoimet	321 876	2
Koulutus	13 810 025	82
Yhteensä	16 862 636	100
Koulutukset ja tutkinnot	€	%
Tutkintotilaisuudet	92 857	1
Ammatillinen peruskoulutus	3 305 658	23
Ammattitutkinnot	8 433 349	60
Erikoisammattitutkinnot	539 262	4
Muu lisäkoulutus	1 722 109	12
Yhteensä	14 093 235	100

Noste-koulutuksen aloittaneet (2003–2005) lääneittäin ja maakunnittain ja %-osuus kohderyhmän koosta

Lääni	Aloittaneet	% Kohderyhmästä
ESLH	5 839	3,7 %
Uusimaa	3 315	3,3 %
Itä-Uusimaa	363	4,2 %
Kanta-Häme	751	6,4 %
Päijät-Häme	544	3,6 %
Kymenlaakso	594	4,7 %
Etelä-Karjala	272	3,0 %
LSLH	3 821	3,1 %
Varsinais-Suomi	1 374	4,2 %
Satakunta	491	2,9 %
Pirkanmaa	876	3,1 %
Etelä-Pohjanmaa	358	2,8 %
Pohjanmaa	236	1,9 %
Keski-Pohjanmaa	154	2,8 %
Keski-Suomi	332	2,2 %
ISLH	1 496	4,5 %
Pohjois-Savo	623	4,5 %
Etelä-Savo	360	3,4 %
Pohjois-Karjala	513	5,5 %
OLH	678	2,8 %
Pohjois-Pohjanmaa	488	2,5 %
Kainuu	190	4,2 %
LLH	344	3,3 %
Yhteensä	12 178	3,5 %

Noste-ryhmä vos-koulutuksessa vuonna 2004 ja %-osuus kohderyhmän koosta

Lääni	Oppilaitos- muotoinen				Oppisopimus- muotoinen					% kohde	Kohde- ryhmä
	pt/ops	pt/näyttö	at	eat	pt	at	eat	Yht.			
ESLH	540	898	596	138	1 475	929	362	4 938	3,1	157 962	
Uusimaa	358	692	388	93	1 082	649	259	3 521	3,5	100 725	
Itä-Uusimaa	16	59	16	10	67	46	16	230	2,6	8 735	
Kanta-Häme	38	44	47	15	105	52	22	323	2,7	11 762	
Päijät-Häme	50	40	58	12	112	82	29	383	2,5	15 027	
Kymenlaakso	54	37	33	5	54	55	25	263	2,1	12 559	
Etelä-Karjala	24	26	54	3	55	45	11	218	2,4	9 154	
LSLH	335	473	483	69	679	732	219	2 990	2,4	124 850	
Varsinais-Suomi	86	88	89	14	166	185	53	681	2,1	32 563	
Satakunta	63	52	52	14	75	91	23	370	2,2	17 112	
Pirkanmaa	76	105	135	20	181	138	47	702	2,4	28 657	
Etelä-Pohjanmaa	32	49	57	4	63	59	32	296	2,3	12 969	
Pohjanmaa	49	73	59	10	59	108	25	383	3	12 702	
Keski-Pohjanmaa	14	31	21	3	33	30	12	144	2,6	5 452	
Keski-Suomi	15	75	70	4	102	121	27	414	2,7	15 395	
ISLH	158	202	143	14	173	137	55	882	2,6	33 611	
Pohjois-Savo	61	53	61	5	72	55	20	327	2,4	13 695	
Etelä-Savo	42	75	40	6	54	38	14	269	2,6	10 514	
Pohjois-Karjala	55	74	42	3	47	44	21	286	3	9 402	
OLH	159	69	132	8	142	165	36	711	3	23 924	
Pohjois-Pohjanmaa	134	57	117	6	122	137	33	606	3,1	19 391	
Kainuu	25	12	15	2	20	28	3	105	2,3	4 533	
LLH	96	33	34	14	105	77	25	384	3,7	10 279	
Yhteensä	1 288	1 675	1 388	243	2 574	2 040	697	9 905	2,8	350 626	

Opetusministeriön julkaisuja -sarjassa vuonna 2006 ilmestyneet

- 1* Toiminta- ja taloussuunnitelma 2007–2011
- 2 Selvitys Suomen IB-ylioppilaiden koetuloksista ja IB-tutkinolla korkeakouluihin sijoittumisesta
- 3 Kuka ostaisi sivistystä; Raportti kirjastopalveluiden määrittelystä sopimusohjausjärjestelmässä
- 4 Korkeakouluopetus kestäväksi; Opas YK:n kestävästä kehitystä edistävän koulutuksen vuosikymmentä varten
- 5 International Evaluation of the National Archives Service of Finland
- 6 Taiteen ja kulttuurin saavutettavuus; Opetusministeriön toimenpideohjelma 2006–2010
- 7* Opetusministeriön hallinnonalan ammattikorkeakoulujen EU:n rakennerahastohankkeiden laadun arviointi aluevaikutusten kannalta
- 8 Koulutus ja tiede Suomessa
- 9 Suomi, Aasia ja kansainvälinen yhteistyö
- 10 Liikuntatoimi tilastojen valossa; Perustilastot vuodelta 2004
- 11 Opetusministeriön toimintakertomus 2005
- 12 Tekijänoikeudella suojattujen aineistojen käyttötarpeet oppilaitoksissa
- 13* Lika tillgång till konst och kultur; Undervisningsministeriets åtgärdsprogram 2006–2010
- 14 Utbildning och forskning i Finland
- 15 Education and Science in Finland
- 16 Bildung und Wissenschaft in Finnland
- 17 L'éducation, la formation et les sciences en Finlande
- 18 Ammattien kutsu; Ammattikorkeakoulut ja estetiikka
- 20 Suomi-koulujen toimintaedellytysten kartoitus
- 21 Raportti kuntien erityisliikunnan tilanteesta vuonna 2005
- 22 Perusopetuksen opetussuunnitelmauudistus 2004–2006 ja yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen
- 23* Audiovisuaalisen alan verkko- ja virtuaalipalveluiden kartoitus -Seurantaraportti
- 26 OECD/IMHE – Supporting the contribution of higher education institutions to regional development; Self-evaluation report of the Jyväskylä region in Finland
- 27 Koulutus ja kulttuuri 2005. Opetusministeriön vuosikatsaus
- 28 Culture and Education 2005. Ministry of Education annual report
- 29 Utbildning och kultur 2005. Undervisningsministeriets årsöversikt
- 30 Yliopistot 2005; Vuosikertomus
- 31 Universities 2005 Annual Report
- 32 Universitetens 2005 Årsberättelse
- 34 Muodostetaan Radio- ja televisioarkisto; Kansallinen audiovisuaalinen muistiorganisaatio

* Ei painettu, vain verkossa

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Julkaisumyynti / Bokförsäljning

Yliopistopaino / Universitetstryckeriet
PL 4 / PB 4 (Vuorikatu 3 / Berggatan 3)
00014 Helsingin Yliopisto / Helsingfors Universitet
puhelin / telefon (09) 7010 2363
faksi / fax (09) 7010 2374
books@yopaino.helsinki.fi
www.yliopistopaino.helsinki.fi

ISBN 952-485-200-4 (nid.)
ISBN 952-485-201-2 (PDF)
ISSN 1458-8110

Helsinki 2006